

BETÆNKNING

afgivet af

UDVALGET

VEDRØRENDE LØNREGULERING EFTER PRISTAL

BETÆNKNING NR. 251

FEBRUAR 1960

I

Udvalgets kommissorium og sammensætning

Udvalget blev nedsat af finansministeren i oktober 1958. Kommissoriet har følgende ordlyd:

»Under Folketingets behandling af forslag til lov om lønninger og pensioner til statens tjenestemænd blev der, jfr. Folketingsudvalgets betænkning af 16. maj 1958, givet tilslutning til, at der af Finansministeren nedsættes et udvalg med den opgave at undersøge, under hvilken form det vil være muligt at sikre, at et pristal, hvori skatter og afgifter såvidt muligt ikke indgår, bliver anvendt til regulering af lønningerne inden for overenskomster, der indeholder en pristalsregulering af lønnen. Udvalget har ønsket, at der skal afgives betænkning herom inden 1. november 1959.

Ved Det statistiske Departements arbejde med ajourføringen af den til pristalsberegningen anvendte vægtfordeling har det vist sig, at der er grund til at overveje andre ændringer i det hidtil anvendte indeks, således at dette giver udtryk for egentlige prisændringer, idet bl. a. indkomstanvendelser, der har karakter af overførselsindkomster (transferinger), udgår.

Det kan endvidere være ønskeligt at undersøge, om der er tilstrækkelig grund til at indhente oplysninger om priser fra et så stort antal kommuner som foreskrevet i den gældende lovgivning, og om der ikke bør tilvejebringes prisoplysninger hyppigere end 4 gange årligt, idet den nuværende ordning kun i ringe grad giver kendskab til prisbevægelsens forløb. Endelig kan der være grund til at overveje, om det fremdeles er hensigtsmæssigt at angive indekset med juli 1914 som basis.

Da en revision af pristalsgrundlaget som skitseret forudsætter ændringer i den gældende lov-

givning, har jeg anset det for rettest, at der i forbindelse med den nødvendige tekniske ajourføring af grundlaget for beregninger vedrørende det enkelte indeks' relative betydning i totalindekset af udvalget foretages en overvejelse af de foran omtalte spørgsmål. Af hensyn til ønskeligheden af en hurtig gennemførelse af den tekniske ajourføring, hvortil de nødvendige oplysninger foreligger i bearbejdet stand, henstilles det, at udvalget afgiver betænkning snarest muligt.«

Udvalget blev sammensat således:

- 5 medlemmer af Folketinget
- 3 medlemmer udpeget af Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund
- 1 medlem udpeget af Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejderforbund
- 3 medlemmer udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening
- 1 medlem udpeget af Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger
- 1 medlem repræsenterende Fællesrådet for danske Tjenestemands- og Funktionærorganisationer samt Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger
- 1 medlem udpeget af Statstjenestemændenes Centralorganisation I
- 1 medlem udpeget af Statstjenestemændenes Centralorganisation II
- 3 medlemmer fra Det statistiske Departement
- 1 medlem fra Finansministeriets Lønningsdepartement.

Medlemmer af udvalget blev herefter følgende:

Kjeld Bjerke, Det statistiske Departement
Henry Christensen, Venstres folketingsgruppe
C. J. Clemmensen, Dansk Arbejdsgiverforening
Holger Eriksen, Socialdemokratiets folketingsgruppe
Svend Aage Fanger, Det konservative Folkepartis folketingsgruppe
Aage Fogh, Det radikale Venstres folketingsgruppe
E. O. Frank, Finansministeriets Lønningsdepartement
Aage Gøtting, Danmarks Retsforbunds folketingsgruppe
Svend Heineke, Dansk Arbejdsgiverforening
Eiler Jensen, Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund
T. H. T. Junker, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger
F. R. Kristensen, Statstjenestemændenes Centralorganisation II
Helge Larsen, Det statistiske Departement
Arne Lund, Dansk Arbejdsgiverforening
Marvin Madsen, Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer samt Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger
P. Madsen, Statstjenestemændenes Centralorganisation I
Alfred Petersen, Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund
Lorents Petersen, Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejderforbund
Hans Rasmussen, Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund
C. Ulrich Mortensen, Det statistiske Departement (formand).

Ved Finansministerens resolution af 26. maj 1959 udnævntes cand. polit. Henry Grünbaum, Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejderforbund, til stedfortræder for forbundsformand Alfred Petersen.

Redaktør, cand. polit. Holger Jensen, Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund,

har deltaget i flere af udvalgets møder som stedfortræder.

Sekretærene E. Ebsen Petersen og Gorki Schultz (begge Det statistiske Departement) har fungeret som sekretærer for udvalget.

Professor, dr. phil. A. Hald og professor, dr. polit. P. Nørregaard Rasmussen har været til rådighed for udvalget i henholdsvis matematisk-statistiske og nationaløkonomiske spørgsmål.

Udvalget har afholdt 5 plenarmøder. Der har været nedsat følgende underudvalg:

I det første plenarmøde d. 14. november 1958 nedsattes et underudvalg bestående af *Helge Larsen* (formand), *C. Joh. Clemmensen*, *Erik Frank*, *Thomas Junker*, *Marvin Madsen*, *Alfred Petersen* og *Hans Rasmussen*. — I underudvalgets arbejde har *Henry Grünbaum* deltaget som stedfortræder for *Alfred Petersen*.

Underudvalget fik til opgave at indsamle og bearbejde oplysninger om, på hvilke områder og efter hvilke regler regulering efter pristal finder sted, jfr. bilaget side 20.

I samme plenarmøde nedsattes et underudvalg bestående af *C. Ulrich Mortensen* (formand), *Kjeld Bjerke*, *Eiler Jensen*, *F. R. Kristensen*, *Arne Lund* og *P. Madsen*. — I underudvalgets arbejde har *Holger Jensen* deltaget som stedfortræder for *Eiler Jensen*.

Professor *P. Nørregaard Rasmussen* har været til rådighed for underudvalget og deltaget i dets møder.

Underudvalget forberedte drøftelserne vedrørende skatternes stilling i pristallet og udarbejdede et notat herom, der blev behandlet på udvalgets 2. plenarmøde den 28. maj 1959.

I et plenarmøde den 17. september 1959 nedsattes et underudvalg bestående af *C. Joh. Clemmensen*, *Henry Grünbaum*, *Holger Jensen*, *F. R. Kristensen* og *Arne Lund* og bistået af professor *P. Nørregaard Rasmussen*. — I underudvalgets møder har *P. Madsen* deltaget i stedet for *F. R. Kristensen*.

I betænkningens afsnit III redegøres nærmere for underudvalgets opgave og arbejde.

II

Beregningen af detailpristallet og det lønregulerende pristal

REDEGØRELSE FRA DET STATISTISKE DEPARTEMENT

1) *Den gældende lovtekst* vedrørende »detailpristallet« er § 85 i lov om lønninger m. v. til statens tjenestemænd (nr. 154 af 7. juni 1958), der lyder således:

»Stk. 1. Efter foranstaltning af indenrigsministeren indhentes der til brug for det statistiske departement af kommunalbestyrelserne i København, Frederiksberg, Gentofte, samtlige købstadskommuner og mindst hundrede landkommuner med større bymæssige bebyggelser for den første uge i hver af månederne januar, april, juli og oktober oplysninger om de i kommunen gældende detailpriser på de almindeligste fødevarer, brændsels- og belysningsmidler. Oplysningerne afgives af kommunalbestyrelserne på dertil indrettede formularer til det statistiske departement senest den 15. i hver af de forannævnte måneder. Desuden indhentes oplysninger vedrørende huslejen for beboelseslejligheder, om priserne på de almindeligste beklædningsgenstande, om personlige skatter og kontingenter samt andre oplysninger, der er nødvendige for beregning af et detailpristal.

Stk. 2. De indhentede oplysninger om varepriserne i de enkelte kommuner offentliggøres af det statistiske departement.

Stk. 3. På grundlag af de indhentede oplysninger om varepriser m. v. og med priserne i juli 1914 som basis udarbejder det statistiske departement for hver af de i stk. 1 nævnte måneder et detailpristal. For varer, hvis priser er underkastet væsentlige svingninger af sæ-

sonmæssig karakter, anvendes sæsonudjævnedes priser.

Stk. 4. Beregningen af detailpristallet skal være tilendebragt senest den 20. i måneden efter prisoplysningernes indhentelse, jfr. stk. 1.«

2) *Oplysninger om priserne* på 65 forskellige fødevarer, på brændselsvarer samt vaske- og rengøringsmidler indhentes fra kommunalbestyrelserne i 195 kommuner (København, Frederiksberg, Gentofte, samtlige købstæder og 107 landkommuner med større bymæssig bebyggelse). Oplysninger om priserne på andre varer fremskaffes ved velvillig bistand fra handlende m. v. Ialt indhentes der hvert kvartal over 20.000 prisoplysninger. Der stilles det krav, at den pris, der oplyses af den enkelte kommune m. v., skal vedrøre den samme kvalitet på de forskellige tidspunkter, idet man naturligvis skal undgå, at prisændringer, der skyldes ændringer i varens kvalitet, indgår i de prisbevægelser, indekset skal registrere. I tilfælde, hvor en bestemt kvalitet af en vare, for hvilken man hidtil har indhentet prisoplysninger, i forbruget erstattes af en anden kvalitet, indhentes oplysninger om prisen for den nye kvalitet, og *prisbevægelsen* for denne kvalitet benyttes da i indekset i stedet for den tidligere kvalitet, og det nye indeks kædes sammen med indekset for den udgæede vare.

Det vil være ugørligt at fremskaffe oplysninger om priser på alle varer eller på alle kva-

liteter af samme vare. I praksis søger man tilvejebragt oplysninger for de særlig betydende varer og - hvor der findes forskellige arter og kvaliteter - for sådanne arter og kvaliteter, hvis prisbevægelser skønnes nogenlunde typiske for prisbevægelsen for vedkommende vareområde som helhed. Det kan f. eks. nævnes, at der for beklædningsgenstande indhentes oplysning om priserne på 41 forskellige beklædningsgenstande. Disse 41 beklædningsgenstande fungerer således som *repræsentantvarer* for vareområdet »beklædning« for så vidt angår prisbevægelsen.

Der indgår for tiden godt 240 vareposter i indekseberegningen. Priserne for disse vareposter er på udgangstidspunktet - for tiden juli 1949 - sat lig 100. Ved hver af de følgende kvartalsvise opgørelser sammenlignes prisen for hver varepost med den *faktiske* pris for vedkommende varepost i juli 1949. Er prisen f. eks. i juli 1950 for en varepost 1 kr., medens prisen i 1949 var 80 øre, er der tale om en stigning på 25 procent. *Indeks* for denne vare i juli 1950 bliver da 125 (mod 100 i juli 1949). Er omvendt prisen fra 1949 til 1950 faldet fra 80 til 60, bliver indeks i 1950: 75. På denne måde registreres prisbevægelsen i form af et indeks for hver enkelt varepost, der på hvert opgørelsestidspunkt viser forholdet mellem den nu konstaterede pris og prisen på udgangstidspunktet. Med hensyn til priser, som er underkastet sæsonmæssige svingninger, foretages der en korrektion, således at der kun tages hensyn til de egentlige (ikke-sæsonmæssigt betingede) prisændringer.

Disse indeks for hver enkelt varepost giver naturligvis ikke noget indtryk af den *samlede prisbevægelse* for alle varer under ét. Nogle indeks viser stigning, andre nedgang i forhold til udgangstidspunktet, og et tilfredsstillende udtryk for den samlede prisbevægelse skal altså fremskaffes. Dette udtryk for den samlede prisbevægelse under ét tilvejebringes ikke ved en sammenlægning af indekserne for de enkelte varer med efterfølgende division med antallet af varer; i så fald ville prisbevægelsen for alle de enkelte varer få lige stor indflydelse på totalindekset ganske uanset den forskellige betydning, de enkelte varer har i omsætningen eller forbruget. Ved sammenregningen af prisindekserne for de enkelte varer til et totalindeks anvendes derfor *forskellige vægte* for de forskellige indekser.

Den enkelte vares betydning i forbruget i for-

hold til de andre varer, der indgår i indekset, beregnes på grundlag af de oplysninger, der foreligger om *sammensætningen af forbruget opgjort i værdi*. Hvis man f. eks. tænker sig, at totalindekset kun skulle omfatte 3 varer, og at forbruget er beregnet til i alt ca. 1 mill. kr. for varen A, 3 mill. kr. for varen B og 4 mill. kr. for varen C, ialt 8 mill. kr. for de tre varer tilsammen, udgør forbruget af varen A: $12\frac{1}{2}$ procent, af varen B: $37\frac{1}{2}$ procent og af varen C: 50 procent af værdien af det samlede forbrug af de tre varer. Man har hermed en »*vægtfordeling*«, der angiver, hvor stor en procent af værdien af forbruget af samtlige varer i indekset, der falder på den enkelte varepost. Totalindekset beregnes da ved, at man multiplicerer hvert af indekserne på opgørelsestidspunktet med vedkommende varegruppes procentvise andel af forbrugets værdi for samtlige varer. På denne måde indgår prisændringen for hver varepost ved sammenregningen til et totalindeks med en vægt, der bestemmes af forbrugets værdi i vægtbasis-året for denne vare i forhold til forbrugets værdi for samtlige af totalindekset omfattede varer.

Til illustration af vægtfordelingens funktion kan angives, hvorledes sammenregningen af vilkårligt valgte indekser for de foran nævnte tre varer vil blive, når der ikke anvendes vægtfordeling, og når den angivne vægtfordeling anvendes.

Eksempel 1.

	Pris på udgangstidspunktet	Pris et år senere	Indeks udgangstidspunktet	Indeks et år senere
Varen A	1,00 kr.	1,20 kr.	100	120
Varen B	0,80 kr.	0,88 kr.	100	110
Varen C	0,60 kr.	0,69 kr.	100	115

Det *uvejede* indeks for de tre varer under ét bliver:

$$\frac{120 + 110 + 115}{3} = 115$$

At det samlede indeks er »*uvejet*« betyder, at hvert af de enkelte indekser har »*lige stor vægt*«, d. v. s. - udtrykt i procent -: $33\frac{1}{3}$. Det samlede indeks kan derfor også beregnes således:

$$\frac{120 \times 33\frac{1}{3} + 110 \times 33\frac{1}{3} + 115 \times 33\frac{1}{3}}{100} = 115$$

I det *vejede* indeks for de tre varer under ét har de enkelte indekser *forskellige vægte*, nemlig

$12\frac{1}{2}$, $37\frac{1}{2}$ og 50 pet. Det samlede indeks bliver da:

$$\frac{120 \times 12\frac{1}{2} + 110 \times 37\frac{1}{2} + 115 \times 50}{100} = 114$$

Når det vejede indeks i dette eksempel bliver mindre end det uvejede, skyldes det, at prisstigningen for varen B og varen C, der har større betydning i forbruget end varen A, er mindre end prisstigningen for varen A.

Eksempel 2.

	Pris på udgangstidspunktet	Pris et år senere	Indeks udgangstidspunktet	et år senere
Varen A	1,00 kr.	0,80 kr.	100	80
Varen B	0,80 kr.	0,72 kr.	100	90
Varen C	0,60 kr.	0,75 kr.	100	125

Uvejet indeks : 98

Vejet indeks : 106

Når det vejede indeks i dette tilfælde viser stigning, mens det uvejede viser fald, skyldes det, at prisstigningen for varen C i forbindelse med denne vares større betydning i forbruget mere end opvejer virkningerne af de prisfald, der er sket for de mindre betydende varer A og B.

3) Den enkelte vares relative betydning i omsætningen eller forbruget kan ændres fra tid til anden, og årsagerne hertil kan være forskellige. Når nye varer vinder indpas i omsætningen, vil anvendelsen af indkomst til køb af disse medføre, at andre varers relative andel i det samlede forbrug ændres. Det samme kan ske i tilfælde, hvor en prisændring for en vare medfører en ændring i det omsatte beløb af denne vare og en ændret efterspørgsel efter andre varer. Ændringer i forbrugsvaner kan påvirke forbrugets sammensætning, selv om priserne er konstante. Ændringer i indkomstfordelingen vil også - selv med konstante priser - kunne influere på forbrugets sammensætning.

En beregning af, hvor stort et beløb der er nødvendigt i dag for at kunne opnå et forbrug af varer og tjenester sammensat på samme måde som forbruget i året 1938, er f. eks. ikke et tilfredsstillende grundlag til belysning af udviklingen fra 1938 til nu, idet man med sikkerhed ved, at forbruget i dag er sammensat på en anden måde end i 1938. Ved periodiske under-

søgelser søger man derfor i praksis at skaffe sig kendskab til ændringerne i forbrugets sammensætning, og indeks for prisbevægelsen beregnes da i en periode fremefter på det nye grundlag. Ved sammenkædning af indeks for kortere perioder konstrueres et indeks for længere tidsrum - for det danske detailpristal således for perioden fra 1914. Et sådant indeks er således ikke udtryk for prisbevægelsen fra 1914 til nu for et forbrug af en given sammensætning af bestemte varer og tjenester af konstante kvaliteter, og et indeks, der virkelig gav udtryk herfor, ville efter den udvikling, der faktisk er sket, næppe have interesse til formålet.

Den vægtfordeling, der siden *juli 1949* er benyttet ved beregningen af detailpristallet, er tilvejebragt på grundlag af oplysninger om forbrugets sammensætning i lønmodtagerhusstande i 1948. Der er kun foretaget ganske få korrektioner, f. eks. for så vidt angår brændsel, hvor man, da brændselsforsyningerne igen blev normale, overførte »vægten« for tørv til andre brændselsstoffer og for så vidt angår fedtstoffer, hvor vægtfordelingen mellem smør og margarine er ændret ¹⁾.

Indeksberegningen ved overgangen til den nye vægtfordeling i oktober 1949 på basis af forbrugets sammensætning i 1948 (i stedet for 1942) foregik teknisk på følgende måde. Med benyttelse af den nye vægtfordeling beregnedes totalindeks for oktober 1949 med priserne i juli 1949 som basis. Den procentvise ændring i prisindekset fra juli til oktober 1949 kædedes derefter sammen med det på basis af den tidligere vægtfordeling udregnede pristal for juli 1949. Fra juli til oktober 1949 var prisændringerne så ringe, at indekset (udtrykt i hele points) for oktober blev det samme som for juli. For så vidt der fra juli til oktober 1949 havde været en stigning i prisindekset på f. eks. 2 procent (med benyttelse af den nye vægtfordeling), ville sammenkædningen med det på det tidligere grundlag beregnede pristal for juli 1949, nemlig 307, have givet til resultat, at pristallet for oktober 1949 var blevet 313, nem-

¹⁾ I året 1948 var der rationering af sukker, kaffe, te, margarine, smør, kød, flæsk og pålæg, chokolade, ris og svesker og i en del af året tillige af franskbrød, rugbrød, havre- eller byggryn og kartoffelmel. Yderligere var koks, petroleum, sæbe, metervarer, beklædningsgenstande - bortset fra trikotage — og håndstrikked garn alt af uld og bomuld rationeret hele året, medens trikotage samt metervarer, andre beklædningsgenstande og håndstrikked garn af kunstsilke samt soda og gas var rationeret en del af året. Nogle strømper var rationeret i hele 1948, andre kun i en del af året, andre igen overhovedet ikke rationeret. Udover det således anførte var der forskellige restriktioner, bl. a. med hensyn til anskaffelse af nye motorøretøjer.

lig 307 + 2 procent heraf (= 6,14 points). Der sker således ved overgangen til en anden vægtfordeling dette, at prisbevægelsen eller med andre ord den procentvise ændring i hver vares pris fremtidig ved beregningen af totalindekset indgår med en vægt svarende til den betydning, varen har i forhold til andre varer efter *de senest foreliggende oplysninger* i stedet for efter oplysninger fra en tidligere periode.

Tjenestemandsløven indeholder ikke hjemmel til at fremskaffe oplysninger til brug for vægtfordelingen; den pålægger blot Det statistiske Departement at indhente »andre oplysninger, der er nødvendige for beregning af et detailpristal«.

Oplysninger om forbrugets sammensætning som hjælpemiddel for beregningen af detailpristallet er fremskaffet på basis af undersøgelser af udgifternes sammensætning i et repræsentativt udsnit af lønmodtagerbefolkningen. De seneste undersøgelser af denne art er foretaget i 1931, 1939, 1942, 1948 og 1955; undersøgelsen i 1939 blev dog ikke taget i anvendelse ved prisberegningen, idet den allerede i 1940 betragtedes som forældet på grund af krigsforholdene.

En vægtfordeling kan i praksis også tilvejebringes på grundlag af oplysninger om produktion, import og eksport af de varer, indekset omfatter. I 1948 er således specifikationen af forbruget af fødevarer på de enkelte arter af fødevarer foretaget på denne måde, idet man ved undersøgelsen af lønmodtagerhusstandenes udgifter kun fik oplyst det samlede beløb, der i de pågældende husstande var medgået til fødevarer under ét; dette beløb fordeltes da på de enkelte fødevarer efter samme forhold, som de statistiske oplysninger om produktion, import og eksport angav for fødevarerforbrugets sammensætning i *hele* befolkningen.

Hvilken metode, der anvendes til tilvejebringelse af de fornødne oplysninger, beror på, om man ønsker forholdene i hele befolkningen eller alene i lønmodtagerbefolkningen lagt til grund, ligesom de rent praktiske muligheder for at få forsvarlige oplysninger, omkostningshensyn m.v. naturligvis kan være af betydning.

4) I det foregående er der af hensyn til en forenklet fremstilling alene talt om *varer*. I det gældende detailpristal indgår foruden varepriser og priser på de almindelige *tjenesteydelser* også *husleje*, *personlige skatter* og *kontingenter*.

Vedrørende *husleje* indhenter Departementet én gang årlig oplysning om lejen i et repræsentativt udsnit af lejligheder. Ligesom for varernes vedkommende tilstræbes, at ændringer i lejen, som hænger sammen med forbedringer af lejligheden, ikke indgår i indeks, der principielt skal baseres på prisen (lejen) for en lejlighed af samme kvalitet på forskellige tidspunkter. For hver lejlighed, der indgår i udvalget, spørges der derfor ikke alene om huslejen, men også om, hvorvidt lejlighedens kvalitet er uændret fra sidste undersøgelse, således at en eventuel stigning i huslejen er udtryk for en reel prisstigning.

Det princip, der anvendes ved beregning af prisændringer for benyttelse af bolig, svarer således ganske til fremgangsmåden for varernes vedkommende, hvor man på forskellige tidspunkter konstaterer prisen for en enhed af en vare af *samme* kvalitet. Dermed registreres ændringen i forholdet mellem forbrugernes modydelse i penge og den pågældende konstante ydelse (vare, tjenesteydelse, boligrum o. s.v.).

For de *personlige skatters* vedkommende er det udelukket at gennemføre en beregning efter principperne for prisindeksberegning. Der er ikke i lovbestemmelserne om detailpristallet givet noget direktiv om, hvorledes beregningen af indeks for de personlige skatter skal foretages. Løven siger kun, at der skal indhentes oplysning om de personlige skatter, og at disse oplysninger skal anvendes ved beregningen af detailpristallet.

I praksis er anvendt følgende fremgangsmåde: For de 443 husstande, der omfattedes af forbrugsundersøgelsen i 1948, var det oplyst, hvilket beløb husstanden havde betalt i personlige skatter i kalenderåret 1948. Det skattebeløb, der er betalt i 1948, er skat beregnet af indkomsten dels i 1946 og dels i 1947. Da skatten (i modsætning til priser for varer og tjenester) er forskellig for de forskellige husstande alt efter deres indkomst i de to foregående år, antal børn o. s. v., har det gennemsnitlig pr. husstand betalte skattebeløb i 1948 ingen forbindelse med eller tilknytning til den for 1948 for disse husstande konstaterede gennemsnitsindkomst pr. husstand, ej heller med gennemsnitsindkomsten i de to foregående år. På grundlag af det i 1948 betalte gennemsnitlige skattebeløb beregnedes, hvilken indkomst (uden skattefradrag) skattebeløbet svarede til med de i skatteårene 1947/48 og 1948/49 gældende satser. I hvert af de følgende år forhøjes

eller nedsættes den således beregnede indkomst efter forholdet mellem pristallet for det foregående år og pristallet året før dette. På grundlag af den således justerede indkomst beregnes ved opgørelsen af pristallet for juli kvartal det til indkomsten svarende gennemsnitlige skattebeløb i de 195 kommuner, hvorfra oplysninger om varepriser indhentes til brug for pristalsberegningen. Som skattefradrag anvendes det for det foregående år ved pristalsberegningen i juli beregnede skattebeløb, og børnefradrag og børnetilskud ansættes på grundlag af oplysningerne om det gennemsnitlige antal børn ved husstandsundersøgelsen af 1948. Det årligt beregnede skattebeløb vil med den anvendte beregningsmetode variere ikke alene efter, hvilke skattesatser og beskatningsregler i øvrigt der til enhver tid er gældende for indkomstkatterne, men også efter den beregnede indkomst, der ændres fra år til år i samme forhold som årspristallene for de pågældende år; i disse årspristal indgår også ændringerne i det beregnede skattebeløb. Tænker man sig f. eks., at alle poster i indekset - bortset fra skatter - er konstante i det kommende år, og at skattesatser og andre regler af betydning for skatteniveauet heller ikke ændres, vil skattebeløbet i indekset alligevel kunne stige i det kommende år. Dette vil ske, såfremt pristallet for i år ligger højere end for i fjor; i så fald vil nemlig den indkomst, hvoraf skat beregnes i juli i det kommende år, ligge højere end den indkomst, hvoraf skat beregnes i juli i år, og derved vil skattebeløbet og følgelig også pristallet i det kommende år blive højere end i år, uanset at priserne på varer og tjenesteydelser m. v. samt skattesatserne er de samme i de to år. En nedsættelse af skattesatserne i en periode, hvor priser på varer og tjenester m. v. taget under ét er konstante, vil bevirke en nedgang i årspristallet og dermed en nedgang i det indkomstbeløb, hvoraf skat beregnes i juli i det følgende år.

Ifølge tjenestemandsløven skal der til brug for pristalsberegningen også indhentes oplysninger om »kontingenter«. Det er ikke i loven angivet, hvilke arter af betalinger der er tænkt på.

Det er foran nævnt, at for så vidt angår personlige skatter er en beregning efter principerne for prisindeksberegning ikke mulig. Det samme gælder m. h. t. kontingenter.

Udtrykket kontingent anvendes i daglig tale om pengeydelse af vidt forskellig karakter. Det vil formentlig kunne antages, at udtrykket kon-

tingent i hvert fald dækker pengeydelse til faglige foreninger, almindelige sportsforeninger, lejerforeninger, grundejerforeninger og lignende foreninger, hvor foreningen så at sige leverer tjenesteydelser til medlemmerne eller stiller lokaler m. v. til disposition for medlemmerne til bestemte formål.

I det anvendte grundlag for pristalsberegningen er under posten »kontingenter« foruden pengeydelse til foreninger af denne art også medtaget pengeydelse i form af livsforsikringspræmier, brand- og tyveriforsikringspræmier samt bidrag til sygekasse og arbejdsløsheds-kasse. Andre former for opsparing end livsforsikring, f. eks. indskud i pengeinstitutter, er ikke medtaget.

En særlig post i pristalsgrundlaget fremtræder under betegnelsen »løvrigt«. Den omfatter dels priser på hushjælp, dels nogle poster, for hvilke der ikke indhentes oplysninger om priser, enten fordi det er uden mening at tale om priser i denne forbindelse eller fordi det ikke er praktisk muligt at konstatere priser dækkende for vedkommende område. I undersøgelsen i 1948 af, hvorledes lønmodtagerhusstandes *udgifter* var sammensat, medtog man også bl. a. af det rent praktiske hensyn, at det er ønskeligt at tilvejebringe en art afstemning af udgifter og indtægter som kontrol med værdien af det fremkomne statistiske materiale, så vidt muligt alle beløb, der var »givet ud«, uanset om udgiften i og for sig måtte betragtes som et egentligt »forbrug«, for hvilket prisbevægelsen kan konstateres. Disse undersøgelser skal jo også tjene andre formål end at tilvejebringe oplysninger til brug for en vægtfordeling til pristalsberegning. Man medtog således de beløb, som husstandene anvendte til renter af lån, til gaver og velgørenhed, lomme penge til deres børn og beløb til fornyelse af lotterisedler og lignende. Endvidere forelå der også i materialet oplysninger om udgiften til blomster, have, husdyr og legetøj samt nogle andre ubetydelige poster. Samtlige nævnte poster er indgået i indeksgrundlaget. Bortset fra posten hushjælp, for hvilken prisoplysninger tilvejebringes, ændres det samlede beløb for disse poster (ca. 5 procent af indeksgrundlaget i 1948) ved de kvartalsvise opgørelser af pristallet med den procent, hvormed indekset for de andre poster i pristalsgrundlaget med undtagelse af personlige skatter, bolig og kontingenter er ændret i forhold til sidste opgørelse. For så vidt restgruppen

reguleredes med samme procent som samtlige øvrige poster under ét, ville det være uden betydning, om restgruppen indgår i indeksgrundlaget eller ej.

I perioder, hvor indekset for de tre poster: skatter, bolig og kontingenter under ét ændres med samme procent som indekset for de andre poster - bortset fra restgruppen - under ét (d.v.s. indekset for grupperne fødevarer, beklædning m. v., brændsel og belysning, anskaffelser og vedligeholdelse, spiritus, tobak og forfæring ude, hygiejne og kulturelle udgifter, transport og hushjælp), er det uden betydning for totalindeksets størrelse, om restgruppen indgår i indeksgrundlaget eller ej. Såfremt indekset for skatter, bolig og kontingenter under ét stiger mere end indekset for de andre poster (bortset fra restgruppen) under ét, vil reguleringen af restgruppen med samme procent som disse andre poster under ét betyde, at totalindekset bliver lavere, end hvis restgruppen ikke indgik i indeksberegningen, fordi vægten af de poster, der er steget mindre, forøges med restgruppens vægt. Omvendt vil reguleringen af restgruppen i en periode, hvor indeks for de nævnte grupper af varer og tjenester er steget mere end indeks for skatter, bolig og kontingenter, betyde, at totalindekset bliver højere, end hvis restgruppen ikke indgik i indekset¹⁾.

5) Fra 1946, da tjenestemandsløven tog »detailpristallet« i brug som lønregulerende indeks,

og da man på det private arbejdsmarked genoptog pristalsreguleringsklausuler i overenskomsterne, har »detailpristallet« været anvendt indtil 1951.

Siden 1951 har man hverken for tjenestemandslønningernes vedkommende eller på det private arbejdsmarked benyttet »detailpristallet« i den i tjenestemandsløven af 1946 foreskrevne form, men derimod et særligt lønregulerende indeks — for tiden betegnet »særpristallet«. Forskellen mellem de to indeks har - bortset fra perioden april 1956 til april 1957, hvor man benyttede »detailpristallet« med fradrag af sparebeviser — alene bestået i, at man ved beregningen af det lønregulerende indeks har fradraget visse indirekte skatter eller forhøjelser af sådanne i priserne på de pågældende varer (for tiden skatterne på manufakturvarer og beklædningsgenstande, metervarer, radiomodtagere m. v., se lov nr. 43 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger af 14. marts 1955 med ændringer i lov nr. 161 af 14. juni 1957; endvidere de ved lovene nr. 162 og 163 af 14. juni 1957 gennemførte forhøjelser af skatterne på øl og vin og af tobaksafgifterne).

1) Der er foretaget en beregning af, hvad pristallet ville have været i juli 1958, hvis man ved revisionen i 1949 ikke havde medtaget den omtalte restgruppe i indeksgrundlaget. Pristallet var 307 i juli 1949 og 440 i juli 1958. Der er således tale om en periode med betydelige ændringer i pristallet - en stigning på 43,30 procent. Hvis man ikke havde medtaget restgruppen i indeksgrundlaget, ville stigningen fra juli 1949 til juli 1958 ligeledes have været 43,30 procent og pristallet også 440.

III

Udvalgets indstillinger

I udvalgets plenarmøde den 17. september 1959 nedsattes et underudvalg bestående af repræsentanter for arbejder-, arbejdsgiver- og tjenestemandsoorganisationer og med den opgave at søge at nå til enighed angående det i kommissoriet nævnte spørgsmål om anvendelse af et pristal så vidt muligt rensset for skatter og afgifter. Underudvalgets sammensætning fremgår af afsnit I, side 4.

Den 25. november 1959 afgav underudvalget følgende indstilling vedrørende skatternes medregning i et lønregulerende pristal m. v.:

»1. I henhold til kommissoriet er det udvalgets opgave, »at undersøge under hvilken form det vil være muligt at sikre, at et pristal, hvori skatter og afgifter så vidt muligt ikke indgår, bliver anvendt til regulering af lønningerne inden for overenskomster, der indeholder en pristalsregulering af lønnen«. Underudvalget har opfattet denne opgave således, at der skulle gøres et forsøg på at finde frem til et indeks, der så vidt muligt er rensset for skatter, og som samtidig de parter, der er direkte interesserede i en lønregulering efter pristal, kan acceptere.

Formålet med den lønregulering efter pristal, som for lønmodtagere på det private arbejdsmarked blev gennemført ved afslutningen af den første verdenskrig, i 1939 og igen i 1946, har været at søge sikret, at realværdien af lønnen ikke som følge af prisstigninger blev forringet. Denne pristalsregulering har været en forudsætning for, at parterne har kunnet afslutte overenskomster af længere varighed. Tilsvarende betragtninger har ligget til grund for den regulering af tjenestemændenes løn, som er blevet gennemført ved lov.

Som det fremgår af afsnit II, medregnes i det pristal, der hidtil har været benyttet ved løn-

regulering, såvel direkte som indirekte skatter, og det er spørgsmålet om hensigtsmæssigheden heraf, der er rejst i udvalgets kommissorium og i det folketingsudvalg, som i foråret 1958 behandlede forslaget til en ny tjenestemandsløve.

2. Forinden underudvalget går ind på en nærmere drøftelse af dette spørgsmål, ønsker man at anføre nogle beregninger. Det statistiske Departement har foretaget, og som belyser, hvorledes julipristallet ville have været på forskellige tidspunkter, såfremt man af grundlaget for beregningen havde udeladt de personlige skatter (herunder børnetilskud) eller visse indirekte skatter eller såvel de personlige skatter som de pågældende indirekte skatter. De indirekte skatter, som her er udeladt, omfatter ca. $\frac{2}{3}$ af det samlede provenu af told og omsætningsafgifter. Tallene gives for perioden juli 1952 til juli 1957, idet beregningen for de indirekte skatter, der kræver særlige oplysninger, kun foreligger for dette tidsrum.

Juli 1952 = 100.

	Detailpristallet	Det lønregulerende pristal	Det lønregulerende pristal med fradrag af pers. skatter	Detailpristallet med fradrag af personlige skatter	Detailpristallet minus pers. skatter og visse indir. skatter
Juli 1952	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
- 1953	99,1	99,1	99,8	99,8	99,7
- 1954	100,3	100,3	101,8	101,8	101,8
- 1955	106,3	104,5	106,2	108,0	106,5
- 1956	112,0	110,7	111,4	112,7	111,6
- 1957	115,5	114,0	113,9	115,4	113,8

Som det fremgår heraf, er der for denne periode ikke tale om større afvigelser mellem udviklingen i det lønregulerende pristal og et pristal, der er rensset for personlige skatter eller for såvel personlige skatter som indirekte skatter. Denne konstatering giver et vist fingerpeg om størrelsesordenen af det problem, udvalget har fået til opgave at beskæftige sig med, men det skal fremhæves, at konstateringen heraf efter underudvalgets opfattelse ikke i sig selv kan betragtes som argument hverken for at bibeholde skatterne i pristalsberegningen eller for at rense pristallet for disse. Det afgørende for udviklingen er ikke, om der i pristallet indgår nogen skattepost eller ej, men derimod om den relative ændring, der fra et tidspunkt til et andet er i skatteposten, er større, lig med eller mindre end den gennemsnitlige ændring, der i samme periode konstateres for de øvrige poster, der indgår i pristalsbudgettet. Ingen kender naturligvis her den fremtidige udvikling.

3. Når indregningen af skatter i det pristal, der anvendes til regulering af lønningerne, først gennem de senere år er gjort til genstand for diskussion, beror det på den udvikling i det offentliges virksomhed og dermed i skatternes funktion, som gradvis er foregået, siden parterne på arbejdsmarkedet første gang, nemlig ved slutningen af første verdenskrig, begyndte at anvende det af Det statistiske Departement beregnede detailpristal til en dyrtidsregulering af lønningerne. På det pågældende tidspunkt var det den almindelige betragtning, at det offentlige i første række havde til formål at stille visse kollektive ydelser til rådighed for borgerne, og at skatten så at sige kunne betragtes som »prisen«, borgerne måtte betale for disse ydelser. I tiden mellem de to verdenskrige blev vægten i det offentliges virksomhed og dermed i skatternes funktion i stigende grad lagt på en omfordeling af indkomsterne mellem de forskellige grupper i samfundet, og efter den anden verdenskrig kom hertil som et nyt formål med det offentliges afholdelse af udgifter og opkrævning af skatter, at man desuden lejlighedsvis også ønskede at påvirke den økonomiske aktivitet gennem overskud og underskud på statsbudgettet. Det er denne forskydning i omfanget og arten af det offentliges virksomhed, der danner baggrunden for det rejste spørgsmål om hensigtsmæssigheden af skatternes indregning i det lønregulerende pristal.

4. Skatteforhøjelser og indførelse af nye skatter med det formål at begrænse købekraften

har været gennemført i flere situationer som regel ud fra hensynet til at modvirke inflation eller imødegå alvorlige valutavanskeligheder. Det er uden videre klart, at såfremt sådanne skatteforhøjelser eller nye skatter indregnes i det lønregulerende pristal og derved via pristalsregulering giver anledning til, at indkomsterne for lønmodtagerne forøges, vil denne indkomstforøgelse modvirke lovgivningsmagtens formål med de købekraftbegrænsende foranstaltninger. Skatter af denne karakter har været gennemført i 1951, i 1955 og senest i foråret 1957. Andre foranstaltninger, som f. eks. bunden opsparing og stabiliseringslån, har ligeledes været anvendt til begrænsning af købekraften, men disse foranstaltninger har ikke haft indvirkning på pristallet.

Det er ikke muligt nøjagtigt at angive, med hvor store beløb lovgivningsmagten totalt i de givne situationer har villet begrænse købekraften, men der har i de konkrete tilfælde været nævnt tal på 200, 300 og 400 millioner kroner. Til sammenligning hermed kan det anføres, at statens og kommunernes indtægter i form af skatter og afgifter andrager omkring 8 milliarder kroner årligt. I den givne situation at karakterisere bestemte skatter og skatteforhøjelser som forbrugsbegrænsende, når det afgørende i denne forbindelse ikke er den enkelte skat, men den samlede formindskelse af borgernes disponible indkomster, er naturligvis ikke muligt.

Formålet med det offentliges virksomhed i givne situationer kan omvendt være at søge beskæftigelsen og den økonomiske aktivitet stimuleret gennem en nedsættelse af skatterne for at forøge købekraften. Det er klart, at såfremt en skattenedsættelse med dette formål indregnes i pristallet, kan den lønnedgang, der via pristalsreguleringen følger heraf, modvirke hensigten med lovgivningsmagtens foranstaltninger.

5. En ikke uvæsentlig del af det offentliges virksomhed består i en af sociale hensyn betinget ændring af indkomstfordelingen. Når nye skatter indføres - eller bestående skatter forhøjes - med det formål f. eks. at forbedre kårerne for de gamle, de arbejdsløse og andre vanskeligt stillede personer, er dette udtryk for, at borgerne via folketing eller kommunalbestyrelser beslutter at foretage indkomstoverførsler mellem befolkningsgrupperne. De til sådanne overførsler knyttede skattestigninger kan ikke opfattes på samme måde som en almindelig vareprisstigning, der forringer pengelønnens realværdi. Skatter til opfyldelse af sådanne so-

cialle formål er alene udtryk for en ændret fordeling og anvendelse af borgernes indkomst i henhold til demokratiske flertalsbeslutninger.

6. En betydelig del af det offentliges virksomhed består i levering af ydelser - retsvæsen, vejvæsen, hospitalsvæsen, undervisning, forskning m. v. — som kollektivt stilles til rådighed for borgerne. Det er uden videre klart, at en prisændring på disse offentlige ydelser - forstået som en prisændring for samme mængde af uændret kvalitet — skulle medregnes på lige fod med prisændringer for de øvrige poster i pristalsgrundlaget.

Selv om det således vil være logisk rigtigt, at indførelse af nye eller forhøjelse af bestående skatter til dækning af prisstigning på offentlige ydelser på dette område medregnes i et lønregulerende pristal, er dette imidlertid ikke muligt, fordi man ikke kan foretage en direkte sammenligning af ydelsen, det offentlige leverer, med modydelsen (skatten).

Spørgsmålet om, hvorledes lønmodtagerne vil være stillet, såfremt man udelader de under dette punkt omhandlede skatter af det lønregulerende pristal, må besvares derhen, at lønmodtagerne kun i de tilfælde, hvor skatterne stiger mere end proportionalt med de gennemsnitlige prisstigninger på de øvrige poster i pristalsbudgettet, ikke vil få fuld dækning for denne skattestigning. I alle andre tilfælde vil lønmodtagerne - jfr. punkt 2 - få fuld eller mere end fuld dækning. Lønmodtagerne vil således i alle tilfælde få dækning for den stigning i de offentlige udgifter, som svarer til den almindelige prisstigning på varer og tjenesteydelser i den private sektor.

7. Underudvalget har dernæst nærmere drøftet de tekniske muligheder for at rense pristallet for skatter.

- a) Hvad angår de personlige skatter, er der i denne forbindelse intet problem.
- b) Med hensyn til de indirekte skatter er det over for underudvalget oplyst, at det er muligt at konstatere det afgiftsbeløb, der svares pr. enhed af en vare i de tilfælde, hvor afgiften i følge den pågældende lov erlægges med et beløb pr. mængdeenhed (kg, stk., liter). Endvidere kan afgiftsbeløbet også konstateres i tilfælde, hvor afgiften erlægges med en procentdel af varens detailpris, og i visse tilfælde beregnes, såfremt afgiften erlægges med en nærmere angiven procentdel af prisen ved salg fra producent eller grossist.

Derimod er det i almindelighed ikke praktisk muligt med tilstrækkelig sikkerhed at beregne afgiftsbeløb i tilfælde, hvor den færdige vare ikke i sig selv er skattepligtig, men indeholder materiale, hvoraf der svares omsætningsskat. Det samme gælder benzinafgiftsbeløb og vægtafgiftsbeløb, der indgår i varepriserne via transportomkostningerne. Hvad angår tolden, vil det være muligt i visse tilfælde at beregne denne pr. mængdeenhed, når der er tale om en ren finanstold - d. v. s. en told som opkræves af varer, som ikke fremstilles her i landet — men for over halvdelen af toldafgifterne vil det ikke være muligt.

Modsvarende de indirekte skatter må offentlige tilskud — subsidier — til nedsættelse af prisen på varer eller tjenesteydelser »renses« af indeksgrundlaget ved, at man tilføjer de konstaterede priser størrelsen af det offentlige tilskud. I de tilfælde, hvor de pågældende varer og ydelser leveres af offentlige virksomheder, vil det dog være overordentlig vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at beregne de priser, som ville blive opkrævet, såfremt der ikke var tale om overskud eller skattefinansierede underskud på disse områder.

- c) For så vidt angår de ejendomsskatter, der indgår i huslejen, er en teknisk udskillelse af disse mulig, såfremt der tilvejebringes lovhjælp for indhentning af yderligere oplysninger.

8. Det fremgår af det foregående, at det ikke er teknisk muligt fuldstændigt at rense pristallet for indirekte skatter.

Under overvejelse af det betimelige i, at de indirekte skatter i konsekvens af det foregående delvis udelades i det lønregulerende pristal, er underudvalget opmærksom på, at en ordning, hvorefter nogle af de indirekte skatter holdes uden for pristallet, men andre ikke, kan svække den tillid til beregningsgrundlaget, som er en afgørende forudsætning for, at en pristalsregulering af lønningerne — og dermed forholdsvis langvarige overenskomster — kan opretholdes.

Man kan heller ikke se bort fra, at de indirekte skatter — i modsætning til hvad tilfældet er for de personlige skatters vedkommende — af forbrugerne almindeligvis betragtes som en del af de pågældende varers og ydelsers priser, hvorfor den forståelse af pristallets værdi som lønregulator, der nødvendigvis må herske blandt lønmodtagerne, for at systemet kan praktiseres,

vil kunne rokkes, såfremt indirekte skatter tages ud af pristallet.

Endvidere skal underudvalget i samme forbindelse pege på, at man i andre lande, hvor lønninger på en eller anden måde reguleres efter prisindeks, som hovedregel anvender et grundlag, der er renset for personlige, men ikke for indirekte skatter.

Underudvalget foreslår derfor, at der ved lønregulering benyttes et pristal, der er renset for personlige skatter, men ikke for indirekte skatter. Efter de for underudvalget foreliggende oplysninger kan et sådant pristal accepteres af både arbejdsmarkedets parter og tjenestemændenes organisationer som et egnet indeks til brug for lønregulering.

Underudvalget erkender, at lovgivningsmagtens muligheder for at regulere købekraften i samfundet ved ændring af de indirekte skatter ikke med et lønregulerende pristal af det foreslåede indhold er ændret i forhold til den nuværende situation. Da underudvalget under hensyn til de i punkt 4 ovenfor anførte synspunkter finder, at lovgivningsmagten bør have mulighed for at holde de indirekte skatter eller ændringer heri, som udtrykkeligt har til formål at regulere købekraften i samfundet, uden for det lønregulerende pristal, skal underudvalget foreslå, at dette som hidtil sker i henhold til derpå sigtende lovbestemmelser i de enkelte situationer.

9. Det i kommissoriet rejste spørgsmål om behandling af transfereringsposter ligner i meget og meget de spørgsmål, som rejser sig for skatterne. Idet der således henvises til den oven for givne fremstilling, skal det dog bemærkes, at disse poster i beregningsgrundlaget i hvert fald ikke kan influere på det offentlige muligheden for at gennemføre en i givne situationer hensigtsmæssig finanspolitik. Når hertil kommer, at en fjernelse af disse poster kan antages at påvirke den tillid til beregningen, som en regulering efter pristallet bygger på, har underudvalget ikke fundet det tilrådeligt at ændre beregningsgrundlaget på dette punkt.

10. I udvalgets kommissorium er rejst spørgsmålet om det hensigtsmæssige i at angive indekset med juli 1914 som basis. Det er underudvalgets opfattelse, at perioden fra 1914 til i dag er så lang, at det er urimeligt fortsat at fastholde dette år som basis. Man bør derfor efter nærmere forhandling med de interesserede parter angive indekset med et senere år som basis - f. eks. 1949.

Det er underudvalgets opfattelse - ligesom Det statistiske Departements - at den til grund for beregningen af pristallet liggende vægtfordeling bør være i så nøje overensstemmelse med den aktuelle forbrugssammensætning som muligt. Man ønsker således på det private arbejdsmarked at kunne få lejlighed til - med virkning fra april 1961 - at regulere i overensstemmelse med et indeks, der benytter de ved forbrugsundersøgelsen i 1955 oplyste vægte.

Spørgsmålet om det antal oplysninger, (herunder det antal kommuner, hvorfra oplysninger indhentes), som skønnes nødvendigt for at gennemføre en tilfredsstillende beregning af prisændringerne, mener underudvalget sig ikke i stand til at afgøre, men henstiller til Det statistiske Departement at overveje problemet og, om det skønnes nødvendigt, søge den gældende lov ændret.

Spørgsmålet om hyppigheden af beregningen af pristallet ønsker underudvalget ligeledes at overlade til Det statistiske Departements afgørelse, idet bemærkes, at det lønregulerende pristal dog bør offentliggøres med mindst samme hyppighed som hidtil.

11. Underudvalget har sluttelig drøftet betimeligheden af, at Det statistiske Departement fremtidig ved beregningen af et lønregulerende pristal efter de i nærværende indstilling angivne retningslinier får lejlighed til at rådføre sig med de interesserede parter. Under hensyn til, at *Udvalget vedrørende lønregulering efter pristal* ved forberedelsen og afgivelsen af nærværende betænkning har haft lejlighed til nøje at gennemgå de principielle og tekniske problemer, der er knyttet til et lønregulerende pristals beregning, skal man henstille at dette udvalg fremtidig får denne rådgivende opgave tildelt.«

I plenarmøder den 17. december 1959 og den 1. februar 1960 har udvalgets medlemmer afgivet følgende udtalelser:

C. Joh. Clemmensen, Henry Grünbaum (som stedfortræder for *Alfred Petersen*), *Svend Heineke, Eiler Jensen, F. R. Kristensen, Arne Lund, Marvin Madsen, P. Madsen, Lorents Petersen* og *Hans Rasmussen* har givet tilslutning til den af underudvalget den 25. november 1959 afgivne indstilling.

Holger Eriksen har udtalt følgende:

»Selv om skatterne, såvel de direkte som de indirekte, ikke hidtil har påvirket pristallet i

nævneværdig grad, så har man ikke nogen garanti for, at det samme ville være tilfældet under en eventuel anden byrdefordeling. Ud fra det synspunkt, at pristalsreguleringen må være udtryk for, at arbejdere og tjenestemænd bevarer en konstant købekraft, så længe overenskomstperioden varer, er jeg principielt tilhænger af, at alle skatter som hidtil indgår i pristalsberegningen, men da betænkelighederne ved at lade de direkte skatter udgå er betydeligt mindre, end de må være ved også at fjerne de indirekte skatter fra pristallet, kan jeg give fuld tilslutning til det af organisationerne fremsatte forslag.«

Kjeld Bjerke, Helge Larsen og C. Ulrich Mortensen har fremsat følgende bemærkninger med henblik på anvendelse af prisindeks i lovgivningen:

»1. Et prisindeks kan beregnes med det formål at give et tilnærmet udtryk for *ændringerne i pengenes værdi eller købeevne* i det almindelige forbrug.

Ved ændringer i »pengenes værdi« eller »købeevne« forstås her ændringer i forholdet mellem »ydelse« (varer og tjenester), der indgår i det almindelige forbrug, og »modydelsen« i penge. Indekset skal da belyse, hvorvidt og i hvilket omfang der sker ændringer i forholdet mellem »ydelse« og »modydelse« for så vidt angår et udvalg af varer og tjenester.

Indekset kan alene omfatte poster, for hvilke det i praksis vil være muligt fra et tidspunkt til et andet at sammenligne »ydelsen« og »modydelsen« i penge (»prisen«, der betales pr. enhed af varen).

2. Skatter opfylder ikke disse betingelser. For så vidt angår den personlige skat synes det umiddelbart klart, at forudsætningerne ikke er til stede. Skatten kan ikke opfattes som en »pris«. En pris er det pengebeløb, der betales for en bestemt vare eller ydelse, og prisen er på samme tid og sted den samme for det store flertal af købere. Den personlige skat er derimod forskellig fra person til person og er ikke betalingen for samme ydelse til de forskellige personer. At måle ændringer i forholdet mellem ydelse og modydelse (skatten) fra et tidspunkt til et andet er således ikke muligt på dette område.

Hvad der er anført om personlige skatter gælder også omsætningskatterne. Omsætningskat indgår i betalingen for den beskattede vare.

Køberen betaler følgelig dels et beløb for selve varen, dels et skattebeløb, der ligesom prisen er ens for alle købere af varen. Betalingen for den *ubeskattede* vare (forstået som prisen eksklusiv skattebeløbet) er en for alle ens modydelse i penge for samme ydelse. Det skattebeløb, der opkræves ved køb af varen, er derimod ikke en betaling for samme ydelse. Skattebeløbet tilfalder det offentlige, og det offentlige ydelse til de forskellige skattebetalere (køberne af beskattede varer) er meget forskellige efter de forskellige personlige forhold m. v. Med hensyn til de skatter, der opkræves af boliger, gør tilsvarende forhold sig gældende.

I det foran anførte er der set bort fra, at beskattningen også har andre funktioner end at skaffe dækning for udgifterne til de tjenesteydelser, som det offentlige leverer borgeren uden direkte betaling (undervisning, politi m. v.). Beskatning med det formål at overføre beløb fra nogle grupper til andre grupper f. eks. via den sociale forsorg eller forsikring eller via Statens udlånsvirksomhed eller med det formål at regulere efterspørgslen eller forbruget i landet kan naturligvis ikke komme i betragtning, når der er tale om at finde en målestok for ændringer i pengenes værdi.

Der synes herefter ikke at kunne være tvivl om, at der i grundlaget for et indeks, der skal belyse ændringerne i pengenes købeevne, hverken kan indgå personlige eller indirekte skatter.

I konsekvens heraf kan offentlige tilskud til nedsættelse af prisen for en vare eller tjenesteydelse med et nærmere angivet beløb ikke fradrages i indeksgrundlaget; der må i sådanne tilfælde regnes med priserne for de pågældende varer uden sådanne tilskud.

Med hensyn til de tekniske muligheder for beregning af et »nettoprisindeks« (et prisindeks uden skatter) henvises til bilag II, side 36.

Det kan gøres gældende, at man ved at beregne et sådant nettoprisindeks begrænser indeksgrundlaget til varer og tjenester, der leveres af den private sektor, samt varer og tjenester, som offentlige virksomheder sælger til priser, der er ens for alle ligesom priserne i den private sektor, hvorimod »prisændringer« for sådanne offentlige ydelser som hospitalsbehandling, undervisning m. v. ikke indgår i grundlaget. Det er imidlertid udelukket at råde bod herpå ved at medtage skatter i pristalsgrundlaget allerede af den grund, at ændringer i skatterne ikke er udtryk for »prisbevægelsen« for hospitalsbehandling, undervisning m. v., men

betinget af mange andre forhold. For så vidt »priserne« på de offentlige tjenesteydelser bevæger sig i takt med prisniveauet i øvrigt, er det uden betydning for pristallets bevægelser, at disse ydelser ikke indgår i pristalsgrundlaget. Det kan ikke godtgøres, hvorvidt der er overensstemmelse mellem prisbevægelserne på de to områder, men det kan med sikkerhed siges, at man ikke ved at lade skatteindeks indgå i pristalsberegningen opnår et udtryk for ændringerne i »priserne« på de tjenesteydelser, der leveres borgerne uden direkte betaling for den konkrete ydelse.

3. Også indenfor den private sektor forekommer der visse indkomstoverførsler — transfereringer —, der ikke opfylder betingelserne for at indgå i indeksgrundlaget, jfr. punkt 1.

De transfereringer, der er af interesse i denne forbindelse, er beløb, som nogle personer betaler til andre personer eller institutioner i den private sektor, enten som gaver eller som vederlag for en ret til under visse omstændigheder at få pengebeløb udbetalt (forsikringspræmier eller bidrag til foreninger eller kasser, der udbetaler pengebeløb til medlemmerne). Det karakteristiske for disse transfereringer er, at der over for »udgiftsbeløbene« hos yderne står »indtægtsbeløb« hos modtagerne; der er således tale om rene pengetransaktioner, og følgelig er der intet grundlag for beregning af prisindeks. Det er heller ikke muligt at udarbejde en korrekt vægtfordeling, når sådanne poster medtages i indeksgrundlaget. Når modtageren af en penge-gave anvender pengene til køb af varer og ydelser, vil man nemlig få »dobbeltregning« i vægtfordelingen, hvis gaven også figurerer som »udgift« for giveren. Det vil ligeledes være klart, at det ikke er korrekt at indregne f. eks. medlemsbidrag til forsikringsforeninger eller arbejdsløsheds-kasser i en vægtfordeling, når forholdet er dette, at der overfor de af medlemmerne indbetalte beløb står de til medlemmerne udbetalte beløb; der bliver »dobbeltregning«, når både præmier eller bidrag, der er betalt til de pågældende institutioner eller kasser, og de varer m. v., der er købt for de beløb, der er udbetalt de forsikrede, medregnes.

4. For visse varer og ydelser er det ikke i praksis muligt at afgøre, hvorvidt den pris, der kan konstateres på forskellige tidspunkter, stadig dækker samme mængde og kvalitet, og en prisindeksberegning er da ikke mulig. Et eksempel på en pris af denne art er kontingent til foreninger o. lign.; det vil i de fleste tilfælde ikke

være muligt at give en talmæssig vurdering af de ydelser, som foreningens medlemmer modtager for det kontingent, der betales. Andre eksempler er malerier og skulptur, ferierejser m. v. Ændringer i betalingen for sådanne ydelser kan meget vel betyde en ændring i udgifter for de pågældende; det er imidlertid ikke udgiftsændringer, der skal konstateres ved prisindeksberegningen, men alene prisændringer for samme ydelse.

II.

Et prisindeks kan også beregnes med det formål at give et tilnærmet udtryk for *ændringerne i detailprisiniveauet*. Et indeks, der har dette formål, beregnes på grundlag af de almindelige detailpriser for varer og tjenester, indbefattet indirekte skatter.

Indeks af denne art udarbejdes i adskillige lande og er bl. a. egnet til belysning af, i hvilket omfang ændringer i detailomsætningens eller forbrugets værdi skyldes ændringer i den omsatte mængde varer m. v.

Et sådant indeks vil kunne være vejledende ved lønforhandlinger, idet det vil kunne oplyses, hvorledes eventuelle ændringer i indekset er fremkommet.

Indekset kan derimod ikke give udtryk for ændringerne i den reelle værdi af pengeydelser, fordi indirekte skatter indgår i de varepriser, som indekset bygger på, jfr. afsnit I.

Det vil derfor kun kunne anvendes ved automatisk regulering af pengeydelser, såfremt man ønsker disse ydelser reguleret efter bevægelserne i detailprisiniveauet, uanset om disse bevægelser skyldes egentlige prisændringer eller indirekte skatter.

III.

Det i *tjenestemandssloven omhandlede »detailpristal«* giver ikke udtryk for ændringerne i detailprisiniveauet således som det almindelige detailprisindeks, der er omtalt under afsnit II, idet der i beregningen af detailpristallet indgår indeks for personlige skatter, visse transfereringer samt forskellige andre poster, for hvilke forholdet mellem »ydelse« og »modydelse« i penge ikke kan konstateres.

»Detailpristallet« giver heller ikke udtryk for ændringerne i pengenes værdi i det almindelige forbrug, således som det under afsnit I omtalte indeks, hvori skatter m. v. ikke indgår.

Det kan ikke præcist angives, hvad detailpristallet giver udtryk for.

Vil man benytte indeks, hvor personlige skatter, transfereringer, kontingenter o. lign. indgår, bør der ved lov fastsættes nærmere regler for, hvorledes der skal forholdes dels med hensyn til beregning af de særlige indeks, der vedrører disse poster, dels med hensyn til beregning af den vægt, hvormed sådanne indeks skal indgå i det samlede indeks.

IV.

Såfremt et prisindeks skal give et tilfredsstillende udtryk for prisbevægelserne, er det nødvendigt at beregne indekset med korte intervaller. Principielt burde indekset beregnes hver gang prisen for en vare ændres, for så vidt ændringen var af en sådan størrelsesorden, at den kunne influere på totalindekset. Det er dog - bl. a. af omkostningsmæssige hensyn - almindelig statistisk praksis at akkviessere ved beregning af prisindeks én dag i hver måned.

Anvendes prisindeks til regulering af pengeydelse, f. eks. en eller to gange årlig, er der teknisk to muligheder med hensyn til det statistiske grundlag for reguleringen. Man kan enten basere reguleringen på forskellen mellem niveauet på to *tidspunkter* eller på forskellen mellem niveauet i to *tidsrum*, beregnet som gennemsnit af indeks på flere tidspunkter i hvert af de to tidsrum.

For så vidt der er tale om regulering af løbende pengeydelse, der ikke anvendes på én dag, men successivt i løbet af en periode, vil et indeks, der giver udtryk for prisniveauet i en periode i forhold til en forudgående periode, være mere dækkende end et indeks, der kun giver udtryk for forskellen i niveauet på to tidspunkter i et år, fordi der i perioden mellem disse to tidspunkter kan have været prisvariationer af væsentlig betydning for den løbende anvendelse af de pågældende pengeydelse.

Uanset hvilken indeksform man måtte ønske at benytte i lovgivningen, vil det formentlig være af interesse, at der tilvejebringes lovhjemmel til at få prisoplysninger hyppigere end efter de nugældende i Tjenestemandslovens § 85 fastsatte regler, således at man, ligesom i adskillige andre lande, kan få mere kendskab til prisbevægelsernes forløb, end de nugældende regler giver mulighed for.

V.

Med hensyn til den forvaltningsmæssige ordning vedrørende beregningen af det lønregulerende indeks anser man det for rettest, at den

gældende ordning, hvorefter det er Det statistiske Departement, der beregner det lønregulerende pristal - jfr. i øvrigt Folketingets forhandling 1947/48, spalte 4477-4512 (uddrag heraf, se side 39) - ændres således, at det bliver et kollegialt organ (et nævn, en komité ell. lign.), der er ansvarlig for beregningen af dette indeks. Man vil herved undgå, at afgørelser af spørgsmål vedrørende beregningen af det lønregulerende pristal skal træffes af en enkelt person. For så vidt man ikke ønsker et særligt sekretariat knyttet til det kollegiale organ, vil Departementet kunne yde bistand med hensyn til beregningen.«

Henry Christensen og Fanger kan tilslutte sig den redegørelse med den deri indeholdte vurdering, som Kjeld Bjerke, Helge Larsen og C. Ulrich Mortensen har givet til nærværende betænkning.

Vi tilslutter os de anførte teoretiske grunde for at foretrække et detailpristal uden skatter.

Derudover vil vi fremhæve pristallets betydning som lønregulerende faktor. Et pristal med skatter bevirker, at borgerne stilles ulige overfor virkningerne af skatteændringer, der indgår i pristallet. Lovgivningsmagten bør netop tilsigte, at foranstaltninger som skatter, hvad enten deres formål er at dække de offentlige udgifter, eller de gennemføres i forbrugsbegrænsende øjemed, bør ramme borgere med ensartede indkomstforhold på samme måde, uanset hvorfra deres indkomst stammer.

Alene at fjerne de direkte skatter og beholde de indirekte vil også være yderst uheldigt. De almindelige indvendinger, der gælder for skatter som helhed, når de indregnes i et lønregulerende pristal, gælder også for de indirekte skatter. Dertil kommer, at man ved en sådan ordning vil føre skattepolitikken i øvrigt uvedkommende momenter ind i vurderingerne af den fremtidige skattepolitik. Mod noget sådant må vi advare.

Efter vor opfattelse må skatter, såvel direkte som indirekte, så vidt det overhovedet er muligt, udgå af detailpristallet.

Aage Fogh har udtalt: »På grundlag af de foretagne undersøgelser erkender jeg, at skatternes indregning i pristallet ikke i de sidste år har haft nogen afgørende indflydelse på pristallets højde.

Da indregning af skatterne på forskellig måde har givet anledning til uro om pristallet, må jeg tilråde, at de direkte skatter og de indirekte skatter, hvis virkninger på varepriserne kan beregnes, udgår af pristallet.

Et pristal, der omfatter de indirekte, men ikke de direkte skatter, vil kunne få uheldig indflydelse på vor skattepolitik, hvorfor det må frarådes.

Jeg kan derfor anbefale, at såvel de direkte skatter som de indirekte skatter, hvis virkninger på varepriserne kan beregnes, udgår af pristallet.«

Erik Frank har udtalt: »Da det må tillægges afgørende betydning, at det pristal, som anvendes til dyrtidsregulering af forskellige lønninger, kan accepteres af såvel det private arbejdsmarkedets parter som af tjenestemændenes organisationer, har jeg, uanset at det er ønskeligt, at indirekte skatter, i det omfang det er teknisk muligt, ikke indgår i et sådant pristal, ikke ment at burde tage afstand fra det af repræsentanter for de pågældende organisationer fremsatte forslag.«

Aage Gøting har udtalt: »Principielt må det vel indledningsvis hævdes, at et lønregulerende pristal, et tal baseret på priser og udgifter (skatter m. v.), reelt set ikke *kan* være en naturlig lønregulator iflg. min opfattelse. Set i store træk er det en inkonsekvens, at en vis del af befolkningen stort set reelt sikres mod deltagelse i samfundets svingende velstand i op- og nedadgående retning, mens den resterende del til gengæld bliver udsat for desto større svingninger. Det er i den forbindelse et spørgsmål, om det ikke ville være afgjort rigtigere og mere naturligt fremover at søge tilslutning til et lønregulerende indeks baseret på samfundets velstand som helhed. Dette spørgsmål har imidlertid ikke henhørt under udvalgets kommissorium og skal derfor blot nævnes som en mulig vej bort fra en lønregulerende faktor, som ikke udmærker sig ved at have skabt ubetinget ro og tilfredshed.

Det synes naturligt, at et pristal uden samtlige direkte og de fleste indirekte skatter og afgifter under alle omstændigheder må være et mindre forkert indeks at anvende som lønregu-

lator end det nuværende pristal, og en sådan regulator ville have kunnet vinde bifald i Retsforbundet. Imidlertid er et pristal uden samtlige skatter og afgifter intet værd som lønregulerende faktor, såfremt det ikke anerkendes af nogen organisation (eller kun ganske få), og en sådan ønskværdig tilslutning har det ikke været muligt at opnå hos de i udvalget repræsenterede organisationer. En sådan løsning kan vel derfor også siges at falde udenfor udvalgets kommissorium, selv om det teknisk set i høj grad er muligt at beregne et sådant indeks.

Det skulle derfor synes naturligt at fremsætte det synspunkt, at et pristal minus personlige skatter, men inklusive indirekte skatter og afgifter måtte være at foretrække fremfor det nugældende pristal - så meget mere som et sådant pristal har kunnet akcepteres både af arbejdsmarkedets parter og af tjenestemændenes organisationer. Det synes mindre forkert end det nugældende.

Imidlertid vil en sådan løsning på opgaven utvivlsomt medføre komplikationer af uheldig og uoverskuelig art i henseende til lovgivningsmagtens muligheder for at regulere købekraften i samfundet ad skattevejen. Sådanne uheldige virkninger er også påpeget af underudvalget, som samtidig har peget på, at lovgivningsmagten for at bøde på dette forhold fortsat bør have mulighed for at holde visse indirekte skatter eller ændringer heri udenfor det lønregulerende pristal.

Ved nøjere studium af dette forhold må jeg derfor anlægge en alvorligere vurdering af de hermed forbundne skattepolitiske konsekvenser og den uro på arbejdsmarkedet, som dette kan medføre, og jeg skal derfor anbefale som min og mit partis standpunkt, at man undlader at foretage den foreslåede ændring af pristalsberegningen. En »halv« ændring må i denne forbindelse anses for dårligere end ingen — alt taget i betragtning.

Vedrørende de øvrige i kommissoriet rejste spørgsmål kan jeg henholde mig til de af underudvalget afgivne besvarelser.«

Thomas Junker ønsker at fremsætte nedenstående bemærkninger:

»Der synes i udvalget at være principiel enighed om, at formålet med en pristalsberegning og dennes anvendelse i lønreguleringen bør være at sikre, at lønnens reelle værdi ikke for-

andres som følge af en ændring i *pengenes*

der skal belyse ændringer i pengenes købeevne i det almindelige forbrug.

Et prisindeks bør derfor udarbejdes således, at det så nøje, som teknisk muligt, svarer til dette formål. Dette betyder efter min mening, at indekset ikke bør omfatte skatter eller indkomstoverførelser (transfereringer), men alene bør udarbejdes på grundlag af prisen på varer og tjenesteydelser for hvilke det er muligt, med visse tidsintervaller, at konstatere, hvor stort et pengebeløb der skal betales for samme mængde og kvalitet og således, at der i priserne fradrages de afgiftsbeløb, der tilfalder staten ved vares salg.

Selv om det altså må indrømmes, at det ikke lader sig gøre helt at »rense« indeksgrundlaget for alle indirekte skatter, synes dette mig ikke at kunne begrunde, at man ikke foretager »rensningen« så godt, man kan.

Underudvalget erkender principielt, at skatter ikke hører hjemme i et lønregulerende pristal, men foreslår alligevel kun, at de direkte skatter udgår af beregningen.

Udvalgets andet motiv: — at en »rensning« for de indirekte skatter skulle svække folks tillid til beregningen af pristallet — må jeg tilstå, at jeg ikke kan tillægge nogen betydning. Jeg forstår ikke, at et forsøg på at gøre beregningsgrundlaget mere rationelt skulle kunne påvirke tilliden i negativ retning.

Som motiver hertil anføres, dels at det ikke er muligt fuldt ud at rense pristalsgrundlaget for de indirekte skatter, dels at et forsøg herpå ville svække tilliden i befolkningen til beregningsgrundlaget.

Udover de anførte grunde af mere »teoretisk« art, vil jeg yderligere tilføje, at et pristal, der ikke er renset for skatter, har den væsentlige fejl, at det kan lægge visse hindringer i vejen for gennemførelsen af en politik, der tilsigter en påvirkning af befolkningens købeevne på rationel måde. Hvis staten f. eks. ønsker at begrænse købeevnen i samfundet ved indførelse af visse skatter eller afgifter, bør sådanne forhøjelser ikke automatisk refunderes den del af befolkningen, hvis lønninger er pristalsregulerede, igennem pristalsstigning og deraf følgende lønforhøjelser. Det tilføjes videre, at indkomstoverførelser (transfereringer) efter min mening ikke hører hjemme i et prisindeks, der ifølge sagens natur ikke kan omfatte rene penge-transaktioner, ligesom medregningen af disse i visse tilfælde kan påvirke pristallet og dermed lønningerne i opadgående retning, selv om der ikke er sket nogen ændring i lønnens købeevne.

Med hensyn til det forstanførte motiv skal jeg bemærke, at efter det i udvalget oplyste — når materialet fra forbrugsundersøgelsen i 1955 tages i anvendelse — vil det være teknisk muligt at konstatere, hvilke beløb af detailprisen staten får i afgift for praktisk talt samtlige varer og repræsentantvarer, der indgår i indeksgrundlaget - bortset fra en del af importtolden samt benzin- og vægtafgiften vedrørende varetransporten.

Disse undtagelser synes mig ikke væsentlige.

Mit standpunkt er derfor, at såvel direkte som indirekte skatter (i det omfang det er muligt) samt transfereringer udelukkes fra pristalsgrundlaget. Jeg kan derfor ikke som repræsentant for Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger tiltræde underudvalgets betænkning.«

For det første er det vel tvivlsomt, om en beskyttelsestold principielt bør fradrages, da det jo ikke er givet, at varens pris stiger proportionalt med tolden, og med hensyn til benzin- og vægtafgiften vedrørende varetransporten er det vel også problematisk, om der burde ske fradrag — hvis dette lod sig beregne — i et pristal,

Forskellige regler om pristalsregulering.

Udarbejdet af Udvalgets
sekretariat med bistand af de pågældende
organisationer m.v.

(Redaktionen sluttet i juli 1959).

Til belysning af, på hvilke områder og efter hvilke regler regulering efter pristal finder sted, har Sekretariatet indhentet følgende oplysninger:

A. Fra de enkelte ministerier og departementer: Regler vedrørende lønninger, pensioner m. v. i overenskomster, love, cirkulærer o. s. v. for grupper beskæftiget i statsinstitutioner, dog bortset fra statens tjenestemænd og aspiranter, samt bestemmelser vedrørende andre ydelser, som har hjemmel i love, cirkulærer, bekendtgørelser eller lignende.

B. Fra Dansk Arbejdsgiverforening: Regler i overenskomster mellem organisationer og enkeltvirksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening og organisationer under De samvirkende Fagforbund.

C. Fra Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger: Regler i overenskomster mellem Sammenslutningen og organisationer under De samvirkende Fagforbund.

D. Fra De samvirkende Fagforbund: Regler i overenskomster mellem De samvirkende Fagforbund og arbejdsgivere eller arbejdsgiverforeninger, der ikke er medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening eller Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, f. s. v. de pågældende reguleringsordninger afviger fra den almindelige dyrtidsordning, d. v. s. en time-lønsregulering på 5 øre pr. 6 points ændring i det lønregulerende pristal (juli 1914=100) på grundlag af henholdsvis januar- og julipristallene.

E. Fra Fællesrådet for danske Tjenestemands- og Funktionærorganisationer samt Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger: Regler i vedtægter, overenskomster m. v. gældende for

organisationer tilsluttet Fællesrådet og Fællesrepræsentationen.

A. Regler inden for statens område m. v.

Det indsamlede materiale kan ikke anses at dække samtlige tilfælde, hvor pristalsregulering finder sted. Redegørelsen for dette område indskrænker sig derfor til at belyse forskellige reguleringsformer ved eksempelvis gennemgang; der er dog næppe tvivl om, at materialet omfatter samtlige - eller næsten samtlige - anvendte reguleringsformer. For overenskomsternes vedkommende er der i en række tilfælde foregået løbende forhandlinger på opgørelsestidspunktet med henblik på revision. I så fald er oplysningerne så vidt muligt søgt suppleret efter materialets indsamling.

a. Lønninger, honorarer, vederlag og lignende samt pensioner.

1. *Pristalsregulering efter bestemmelser svarende til reglerne for statstjenestemandslønning-*

Reglerne fremgår af lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd (lov nr. 154 af 7. juni 1958), §§ 86, 87 og 89:

»§ 86.

Det i § 85 nævnte pristal for månederne januar og juli, jfr. dog § 3 i lov nr. 162 af 14. juni 1957, benyttes ved dyrtidsreguleringen af tjenestemandslønningerne for det næstfølgende halvår, 1. april-30. september og 1. oktober-31. marts.

§ 87.

For hver 6 points, pristallet stiger ud over 430 eller falder under 435, forhøjes eller ned-sættes de i § 84 nævnte begyndelseslønninger

med eventuelle alderstillæg og pensionsgivende tillæg med følgende beløb:

Lønning

i henhold til § 84

kr.	kr.
indtil 1.499.....	12
1.500- 2.499.....	24
2.500- 3.499.....	36
3.500- 4.499.....	48
4.500- 5.499.....	60
5.500- 6.499.....	72
6.500- 7.499.....	84
7.500- 8.499.....	96
8.500- 9.499.....	108
9.500-10.499.....	120
10.500-11.499.....	132
11.500-12.499.....	144
12.500-13.499.....	156
13.500-14.499.....	168
14.500-15.499.....	180
15.500-16.499.....	192
16.500-17.499.....	204
17.500-18.499.....	216
18.500-19.499.....	228
19.500-20.499.....	240
20.500-21.499.....	252
21.500-22.499.....	264
22.500-23.499.....	276
23.500-24.499.....	288
24.500-25.499.....	300
25.500-26.499.....	312
26.500-27.499.....	324
27.500-28.499.....	336
28.500-29.499.....	348
29.500-30.499.....	360
30.500-31.499.....	372
31.500-32.499.....	384
32.500-33.499.....	396
33.500-34.499.....	408
34.500-35.499.....	420
35.500-36.499.....	432
36.500-37.499.....	444
37.500-38.499.....	456
38.500 og derover.....	468

(§ 88 omhandler overenskomstillæg).

§ 89.

Pension eller ventepenge, der ydes i henhold til denne lov, forhøjes eller nedsættes efter bestemmelserne i §§ 87 og 88, idet pensionen (ventepengene) træder i stedet for den i § 84 nævnte lønning ved beregningen af forhøjelsen eller nedsættelsen.«

Det fremgår af portionstabellen i § 87, at stigninger henholdsvis fald på 6 points i det lønregulerende pristal ud over 430 henholdsvis under 435 medfører ændring i op- eller nedadgående retning på 1,2 % af midtpunktsbeløbet for de pågældende lønintervaller, når bortses fra tabellens første og sidste interval.

Kun begyndelseslønningerne med tillæg af eventuelle alderstillæg og pensionsgivende tillæg er pristalsregulerede, mens f. eks. stedtillæg, der også er en del af den faste lønning, ikke er undergivet regulering ad denne vej.

Iflg. lov nr. 194 af 5. juni 1959 reguleres vederlag og pension til ministre efter tjenestemandslovens regler, jfr. § 1: »Det ministre tilkommende årlige vederlag udgør 45000 kr., der forhøjes eller nedsættes efter bestemmelserne i §§ 87 og 88 i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.« og § 4: »Pensionen forhøjes eller nedsættes efter bestemmelsen i § 89 i loven om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.«. Repræsentationstillæg til statsministeren og udenrigsministeren reguleres iflg. lovens § 2 med det til enhver tid gældende procenttillæg til de på finansloven opførte honorarer, hvormed bestemmelser findes i tjenestemandslovens § 90.

Også for statsrevisorerne finder pristalsregulering af lønnen sted efter tjenestemandslovens regler, jfr. rigsdagsbeslutning af 4. april 1928 som senest ændret ved folketingsbeslutning af 3. juni 1959, § 9: »Lønningen for hver statsrevisor bestemmes til 15.618 kr. årlig. Beløbet forhøjes eller nedsættes efter bestemmelserne i §§ 87 og 88 i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.«. Også statsrevisorpensionerne reguleres efter denne beslutning som tjenestemandspensionerne, jfr. § 9, stk. 3, 4 og 5.

Reguleringsbestemmelser svarende til reglerne for statens tjenestemænd er tillige gældende for folkekirkens tjenestemænd iflg. lov om folkekirkens lønningsvæsen m. v. (nr. 155 af 7. juni 1958), § 35, stk. 1: »De i henhold til nærværende lov fastsatte lønninger, pensioner og ventepenge samt bestillingstillæg og faste honorarer reguleres efter de i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd i kapitel 5 indeholdte regler.«.

Tilsvarende regler gælder for folkeskolens tjenestemænd, jfr. lov om lønninger m. v. til folkeskolens lærere (nr. 156 af 7. juni 1958), § 38, stk. 1, 2. punktum: »De fastsatte lønninger er endvidere underkastet regulering efter de i samme lovs §§ 87 og 88 indeholdte regler.«, hvor »samme lov« refererer til lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd. § 38, stk. 2 bestemmer, at »Pensioner til pensionister i folkeskolen og til tjenestemænds efterladte samt ventepenge reguleres ef-

ter reglerne i § 89 i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd«.

Blandt andre grupper, der såvel med hensyn til løn som pension er undergivet bestemmelser svarende til tjenestemandsløvens, kan nævnes åndssvageforsorgens, hedselskabets, folketingets og statsradiofoniens tjenestemænd, ledere og medarbejdere ved anerkendte institutioner for forebyggende børneforsorg og anerkendte opdragelseshjem m. v., fastansat personale ved mødrhjælpen og ved de offentlige arbejdsanvisningskontorer, pr ivatbanetj enestemand og distriktsjordemødre.

Det ikke-tjenestemandsansatte personale ved en række offentlige institutioner under staten er undergivet tilsvarende regulering for så vidt angår lønnen alene. Den største gruppe - der forekommer i de fleste institutioner — udgøres af de kontorfunktionærer, der aflønnes i henhold til overenskomst af 13. februar 1959 mellem Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark og finansministeriet. Iflg. § 8 foretages pristalsreguleringen »i overensstemmelse med bestemmelserne i §§ 85-87 i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd«. Overenskomsten kommer dog ikke til anvendelse på kontorfunktionærer, der beskæftiges ved statsbanerne, post- og telegrafvæsenet og enkelte offentlige kontorer, idet der her foreligger særskilte overenskomster, der imidlertid indeholder tilsvarende bestemmelser. Også yngre lægers løn reguleres efter disse regler. Stillinger, der svarer til tjenestemandstillinger, følger for den normale aflønnings vedkommende hyppigt lønnen for tjenestemandstillingen, som f. eks. timelærere og vikarer ved statsskolerne, ikke-tjenestemandsansatte slotsbetjente ved Christiansborg slotsforvaltning, fungerende toldbetjente og toldpakhusbetjente, månedslønnede havnearbejdere og ekstraarbejdere og ekstrafrybødere ved statsbanerne og A/S Øresund.

I en række tilfælde reguleres alene pensionen efter principperne fra tjenestemandsløven. Af det med indenrigsministeriets cirkulære af 24. marts 1958 udsendte normalstyrelsesvedtægtstillæg vedrørende borgmesterspension fremgår det, § 2, stk. 5, at der til pensionen til købstadsborgmestre »udbetales tillæg svarende til dem, der til enhver tid ydes til pensioner efter statstjenestemandsløven«. Lov nr. 209 af 11. juni 1954 om apotekervæsenet, som ændret ved lov nr. 160 af 7. juni 1958, bestemmer, at apotekere, sygehusapotekere samt visse grupper af

farmaceutiske kandidater og eksaminater af apotekerfonden oppebærer pension efter reglerne for statstjenestemandene. Pensioner, der ydes af statsunderstøttede pensionskasser, f. eks. »Pensionskassen af 1925 for de private eksamen-skoler«, pristalsreguleres i almindelighed efter de for statstjenestemandspension gældende regler. Efter lov om biografteatervæsenets ordning er enker efter biografteaterbevillingshavere berettigede til på visse nærmere betingelser af filmsfonden at oppebære pension med tillæg som for statens tjenestemænd, jfr. lov nr. 117 af 13. april 1938 som ændret ved lov nr. 191 af 5. juni 1959. For læger, sygeplejersker og administrationspersonale ved Hald folkekur under Dansk røde kors er der udformet pensionsordning efter statstjenestemandsprincipper, men der er taget forbehold netop med hensyn til ydelse af reguleringstillæg til den på forsikringsmæssig basis sikrede grundpension.

Tjenestemandsløven af 1958 har ikke medført ajourføringer i samtlige tilfælde, hvor tjenestemandslignende regulering finder sted. På en række områder finder regulering stadig sted efter 1946-tjenestemandsløven. Dennes regler om dyrtidsregulering var udformet som en portionskala, hvor portionerne udgjorde en stadig faldende del af lønnen, jo større lønnen var. (§ 92 i lov nr. 301 af 6. juni 1946 om statens tjenestemænd). Iflg. finansministeriets cirkulære af 8. maj 1950 om ændret understøttelsesordning for statens løst ansatte personale ydes understøttelse (supplement til aldersrenten) under nærmere beskrevne omstændigheder til løst ansatte personer, som går af på grund af svagelighed eller alder og til enker efter sådanne: »Supplementsunderstøttelserne pristalreguleres således, at understøttelserne på 360 kr. og på 540 kr. og derover forhøjes og nedsættes med portioner på henholdsvis 20 kr. og 30 kr. årlig, hver gang det pr. 1. januar 1950 for statspensioner på 1500-4499 kr. gældende reguleringstillæg m. v. stiger eller falder med portioner på 120 kr. årlig«. For skovløbere og skovarbejdere ved statsskovene, der er ansat før 8. maj 1950, og som afskediges på grund af alder eller svagelighed, samt til disses efterladte enker og børn pristalsreguleres understøttelserne i medfør af landbrugsministeriets cirkulære af 12. juli 1940. Regulering sker for tiden ligeledes i overensstemmelse med reglerne i tjenestemandsløven af 1946.

I flere tilfælde er bestemmelser, der med-

fører regulering efter den tidligere tjenestemandsløvslov, ved udarbejdelsen af nærværende oversigt under revision med henblik på overgang til 1958-lovens principper. Revisionen vil formentlig i de fleste tilfælde være afsluttet ved betænkningens udgivelse.

2. Pristalsregulering på procentbasis.

Honorarer og bestillingstillæg til statens tjenestemænd m. v. reguleres efter tjenestemandsløvens § 90: »Til bestillingstillæg og de på finansloven opførte honorarer ydes et tillæg på 110 pct. af grundbeløbet. Dette procenttillæg forhøjes eller nedsættes med 5 pct. for hver 12 points, detailpristallet stiger ud over 430 eller falder under 435.« Tillægget andrager for tiden 115 pct. svarende til særpristal 442 for januar 1959; regulering vil blive foretaget i overensstemmelse med bevægelser i det lønregulerende særpristal.

Honorarer for statens formiddagsstillinger er undergivet denne reguleringsform, og i en række tilfælde reguleres også egentlige lønydelser med honorartillægget. Lønningerne til det overordnede personale i direktoratet for vareforsyning, handelsministeriets produktivitetsudvalg og andre institutioner består af grundløn plus honorartillæg plus andre, ikke automatisk regulerede tillæg. Det forekommer i øvrigt, at time- og månedslønnede funktionærer under staten aflønnes med honorarliggende løn, der reguleres med finanslovshonorartillægget. Det samme gælder vederlag til folkeskolens faglærere og løse vikarer og folkeskolens overtimebetaling for tilfældige vikartimer eller ekstratimer. Derimod følger reglerne for overtimebetaling til lærere i almindelighed tjenestemandsløvens almindelige regler.

Honorarerne til medlemmer af skatterådene, til disses stedfortrædere, til konsulenter for skatterådene, medlemmer af amtsskatterådene og til sagkyndige medlemmer af vurderingsrådene reguleres med finanslovshonorartillægget, der tillige er vejledende for reguleringen af honorarerne til vurderingsformændene og skyldrådsformændene. (For fastsættelsen af vederlagene til vurderingsmændene er derimod industriarbejdernes lønindeks vejledende). Lønnen til sygeplejeelever ansat før 1. april 1958, til jordemoderlever og reserve jordemødre m. fl. reguleres på samme måde, og også betalingen for visse enkeltstående arbejdsydelser for staten reguleres med honorartillægget.

Til pensionister fra pensionskassen for be-

styrerinder ved småbørnsasyler m. m. ydes et dyrtidstillæg fra staten, reguleret som statens honorarer.

Endelig kan det nævnes, at klasselotterikolektørerne, som lønnes med provision af indskudssummen for lodsedlerne, er pristalsregulerede under hensyn til tillægget til finanslovshonorarerne. Nogen egentlig automatik foreligger altså ikke i dette tilfælde.

Procentregulering efter andre regler end foran beskrevet finder sted for et betydeligt antal statsfunktionærer. Som i andre tilfælde sker reguleringen i overensstemmelse med bevægelser i det lønregulerende særpristal. Den almindeligt forekommende formulering af regler med dette indhold lyder således (citeret fra overenskomst mellem finansministeriet og Dansk Ingeniørforening vedrørende civilingeniørers ansættelsesforhold i statens tjeneste af 23. maj 1959, § 3, stk. 1):

»De . . . nævnte lønninger reguleres med et dyrtidstillæg på 2 pct. for hver 6 points, hvormed det i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd § 85, stk. 3, omhandlede pristal overstiger 298. Regulering sker pr. 1. april og 1. oktober på grundlag af pristallet for henholdsvis januar og juli måneder«. I en række tilfælde er overenskomster af denne type af tidligere dato end tjenestemandsløvsloven af 1958, og henviser derfor til § 91 i 1946-loven, der svarer til § 85 i den nu gældende tjenestemandsløvslov. Regulering efter disse regler sker for sygeplejeelever optaget efter 1. april 1958, farmaceuter, ingeniører og civilingeniører, arkitekter, tekniske tegnere, konstruktører, maskinmestre, der gør tjeneste i land, med flere grupper. I en lang række af overenskomster af denne type er i øvrigt optaget følgende bestemmelse (citeret fra ovennævnte overenskomst, § 3, stk. 2): »Såfremt der sker væsentlige ændringer i principperne for pristallets beregning, eller dette falder under 298, kan overenskomsten, uanset hvad der i øvrigt er bestemt med hensyn til opsigelse, af begge parter opsiges med 3 måneders varsel til den 1. i en måned«.

I enkelte tilfælde forekommer regulering på procentbasis med udgangspunkt i andet basispristal og/eller med tillæg af anden procentstørrelse end efter ovenstående, mest almindeligt forekommende regel. F. eks. reguleres dyrtidstillægget for enkelte arbejdergrupper med 3 % af grundlønnen for hver 6 points ændring i det lønregulerende pristal, nedadgående dog aldrig

mere end den portion, der er reguleret opad med i det pågældende interval. Af det med indenrigsministeriets bekendtgørelse af 7. maj 1949 til sognekommunerne udsendte bilag om tillæg til de sognekommunale styrelsesvedtægter vedrørende pensionering af sognerådsformænd fremgår følgende regulering, § 2, stk. 2: »For hver 6 points, pristallet stiger ud over 286 eller falder under 291, forhøjes eller nedsættes de... fastsatte pensionssatser med 3 pct.«. Løst ansatte forstkandidater reguleres med et dyrtidstillæg på $1\frac{1}{2}$ % for hver 6 points, detailpristallet stiger ud over 430 eller falder under 435. Endelig forekommer følgende regel for en mindre gruppe kvindelige arbejdere: »Dyrtidstillægget reguleres såvel i op- som nedadgående retning med 3 % af de i lønregulativet nævnte grundlønninger for hver fulde 6 points, det kvartalsvis offentliggjorte pristal stiger eller falder«.

En særlig ordning gælder for de ikke-tjenestemandsansatte styrmænd og maskinmestre, der reguleres i overensstemmelse med overenskomster indgået mellem de pågældende organisationer og Danmarks Rederiforening. Grundlaget for dyrtidstillæggets beregning er pristal 291, som berettiger til et tillæg på 20,2 %, dog minimum reguleres op eller ned med 10 kr. pr. måned pr. 6 points ændring i pristallet, og dyrtidstillægget for de øvrige satser ændres forholdsvis tilsvarende; ved et pristal på f. eks. 442, d. v. s. 25 portioner à 6 points over 291 forhøjes minimumstillægget til $120 + 10 \times 25 = 370$ kr. Dyrtidstillægget udgør altså $20,2 \times 370/120 \% = 62,3 \%$ af grundlønnen, dog ikke under 370 kr.

For en gruppe kontorfunktionærer ansat i en institution, der er undergivet statens tilsyn, sker pristalsreguleringen efter følgende regel: »Til de ... fastsatte lønninger ydes et hvert halve år i juli og januar måneder for det kommende halvår fastsat dyrtidstillæg ansat efter detailpristallet for 1953 med 1935-priserne som basis = 218 svarende til et dyrtidstillæg på 112,1 % og således, at dette reguleres med 0,98 % for hver forandring på 1 point i pristallet«.

3. Pristalsregulering på portionsbasis efter det private arbejdsmarkeds almindelige regler.

For hovedparten af statens ikke-tjenestemandsansatte arbejdere foretages pristalsregulering af lønningerne efter regler, der svarer til

de på det private arbejdsmarked almindeligt gældende. Den sproglige udformning af reglerne varierer en smule med de forskellige overenskomster, men svarer for voksne mandlige arbejdere i næsten alle tilfælde til nedenstående citat fra overenskomst mellem Vandbygningsvæsenet og Dansk Tømrer-Forbund, 1958:

»Til de nævnte timelønninger ydes for tiden et dyrtidstillæg af 193 øre pr. time.

Dyrtidstillægget svarer til et pristal på 429 og reguleres med 5 øre pr. time i såvel op- som nedadgående retning for hvert fulde 6 points, det pr. 1. februar og 1. august offentliggjorte pristal stiger eller falder - i nedadgående retning reguleres dog ikke under pristallet 184.

Reguleringerne finder sted henholdsvis 1. marts og 1. september. Overskydende points overgår til næste regulering.«

I et mindre antal overenskomster mangler »bundklausulen«. I tilfælde, hvor de pågældende arbejdere ikke er timelønnede, men ugelønnede eller månedslønnede, reguleres ugelønnen henholdsvis månedslønnen ved at gange det beløb, hvormed timelønnen dyrtidsreguleres, med antallet af ugentlige (månedlige) arbejdstimer på det tidspunkt, da reguleringen sker (1. marts eller 1. september). I en række tilfælde er udgangspristallet ikke 429 svarende til et dyrtidstillæg på 193 øre pr. time, men andre størrelser, dog således at regulering altid finder sted ved »spring« på 429 plus/minus multipla af 6.

For kvindelige arbejdere gælder fuldstændigt tilsvarende regler med det ene forbehold, at regulering nedad sker med 3,3 øre pr. portion, i et enkelt af de oplyste tilfælde dog kun med 3 øre. For enkelte grupper af kvindelige arbejdere - hovedsageligt hospitalsmedhjælpere - ydes lønnen dels i form af kontantløn, dels i form af fri station, kost m. v. I så tilfælde er dyrtidstillæggenes reduceret i overensstemmelse med, at naturalieydelser så at sige pristalsregulerer sig selv.

Fælles for en del overenskomster for både mandlige og kvindelige arbejdere er det, at bestemmelserne om dyrtidstillæg blot henviser til tilsvarende regler for det private arbejdsmarked, som f. eks. overenskomst af 1958 mellem Civil-forsvarsstyrelsen og Dansk Arbejdsmands Forbund: »Dyrtidstillæg udbetales og reguleres i henhold til det til enhver tid gældende, for tiden 192 øre pr. time«.

I et enkelt tilfælde er der konstateret en afvigelse fra de ovenfor skildrede sædvanlige reg-

ler. Ifølge overenskomst af 1958 mellem A/S Øresund og Hotel- og Restaurationspersonalets Forbund i Danmark om arbejds- og lønvilkår for de på A/S Øresunds både ved køkkenarbejde beskæftigede mandlige og kvindelige medhjælpere reguleres ugelønnen »såvel i op- som nedgående retning for hver fulde 6 points det pr. 1. februar, 1. maj, 1. august og 1. november offentliggjorte lønregulerende pristal stiger eller falder over eller under 429, således at reguleringen foretages med 230 øre pr. portion for mænd og med 180 øre pr. portion for kvinder. . . . Regulering finder sted pr. 1. marts, 1. juni, 1. september og 1. december. . . . Der ydes fuld kost om bord«.

4. *Pristalsregulering på portionsbasis efter andre regler.*

Lov nr. 171 af 31. marts 1953 om valg til folketinget m. m., som ændret ved lov nr. 202 af 10. juni 1959, bestemmer, at grundvederlag (20.100 kr.) og omkostningstillæg (4324 kr., 6540 kr. eller 10864 kr. afhængigt af bopælen) til medlemmer af folketinget skal reguleres efter følgende regel (§ 83, stk. 2): »For hver 6 points, det i kapitel 5 i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd omhandlede pristal stiger ud over 430 eller falder under 435 forhøjes eller nedsættes det i stk. 1 nævnte grundvederlag med 160 kr. årligt og de . . . nævnte omkostningstillæg med henholdsvis 36 kr., 60 kr. og 96 kr. årligt. Pristallet for januar og juli måneder, jfr. dog § 3 i lov nr. 162 af 14. juni 1957, benyttes som grundlag for regulering for det næstfølgende halvår, 1. april - 30. september og 1. oktober - 31. marts«. På tilsvarende måde ydes der portionsregulering af pensioner og enkepensioner til tidligere folketingsmænd henholdsvis enker efter folketingsmænd.

Blandt andre eksempler på portionsregulering, der falder uden for de sædvanlige rammer, kan nævnes overenskomst mellem statens luftfartsvæsen og Radiotelegrafistforeningen af 1917 vedrørende radiotelegrafister, der ikke er tjenestemænd. Lønningerne for denne gruppe andrager efter anciennitet fra 1080 kr. til 1310 kr. om måneden, og regulering finder sted med 14 kr. pr. måned i op- eller nedadgående retning for hver 6 points ændring i pristallet over 430 henholdsvis under 435.

b. *Pristalsregulering af andre ydelser inden for statens område.*

1. *Sociale ydelser.*

Iflg. lov nr. 151 af 13. maj 1959 reguleres erstatninger til besættelsestidens ofre i takt med de procentvise ændringer i lønnen for en tjenestemand i 7. lønklasse, 1. løntrin med stedtillæg efter sats c. Når bortses fra dette tilfælde, hvor reguleringen indirekte sker efter særpristallet, sker regulering af sociale ydelser efter det almindelige detailpristal, idet disse ydelser ikke er undergivet bestemmelserne om særpristal i lov nr. 162 af 14. juni 1957. Iflg. denne lovs bestemmelser skal særpristallet danne »grundlag for regulering af lønninger og pensioner, hvor sådan regulering finder sted som følge af forhøjelse eller nedsættelse af det af det statistiske departement beregnede pristal, hvad enten reguleringen sker i henhold til lov, lønregulativ, overenskomst, arbejdskontrakt eller med anden hjemmel«. Lovens udtryk »pensioner« fortolkes altså som kun omfattende pensioner, der står i relation til vilkår for arbejds- og lønforhold, mens f. eks. folkepension og andre sociale ydelser med benævnelsen pension ikke omfattes af særpristalsloven. Der vil således i det følgende ikke blive givet speciel henvisning til dette forhold ved omtalen af de enkelte tilfælde.

Pristalsregulering af ydelser, der følger af lov om folkeforsikring (lovbekendtgørelse nr. 228 af 12. september 1957), finder sted efter bestemmelserne i lovens § 85:

»Stk. 1. Såfremt det af det statistiske departement for januar og juli måned offentliggjorte pristal (basis: juli 1914) stiger eller falder 1 pct. i forhold til det for januar 1956 offentliggjorte pristal, vil den daglige pengehjælp efter fødslen (i henhold til § 19, stk. 1, nr. 4), begravelseshjælpen (i henhold til § 20, stk. 1), invalidepensionens og folkepensionens grundbeløb (i henhold til § 39, stk. 1), ventetillæg, invaliditetstillæg samt bistands- og plejetillæg (i henhold til § 40, stk. 1-3), ægteskabstillæg (i henhold til § 40, stk. 6), de fradragsfri indtægtsbeløb (i henhold til § 41, stk. 1), lomme penge til beboere på alderdomshjem m. v. (i henhold til § 54, stk. 3) og refusionsbeløbene i henhold til § 65, stk. 3, 2. punktum, være henholdsvis at forhøje eller nedsætte med 1 pct. For hver yderligere stigning eller fald af nævnte pristal med 2 pct. vil de omhandlede beløb være at forhøje eller nedsætte med 2 pct. . . .

Stk. 2. Inden henholdsvis 10. marts og 10. september bekendtgør socialministeren de forandringer, som i henhold hertil finder sted i ovennævnte beløb.

Stk. 3. De således bekendtgjorte beløb har gyldighed fra henholdsvis 1. april og 1. oktober.

De omtalte refusionsbeløb, der udredes af statskassen, ydes med et grundbeløb inden for rammerne 267-600 kr. pr. pensionist efter civilstand og bopæl for pensionister, som modtager folkepension efter lovens § 39, stk. 1, d. v. s. indtægtsbestemt folkepension. Udgifterne til folkepensionen til personer, der alene modtager folkepension i henhold til § 39, stk. 2, d. v. s. folkepensionens mindstebeløb, refunderes fuldt ud af statskassen. Mindstebeløbet, der ydes uden hensyn til modtagerens økonomiske forhold, er ikke pristalsreguleret, men ændres efter § 85, stk. 4, i overensstemmelse med forandringerne i den gennemsnitlige bruttoindtægt for forsørgere i hele landet, således som denne beregnes af Det statistiske Departement, jfr. socialministeriets cirkulære af 20. februar 1959.

Børnetillæg for invalide- og folkepensionister reguleres iflg. folkeforsikringslovens § 40, stk. 4, nr. 2, som det til en enke i henhold til lov om offentlig forsorg, § 219, tilkommende børnebidrag. Denne regulering foregår efter principper, der i et og alt svarer til folkeforsikringslovens regler i § 85.

Den såkaldte sygekassegrænse, der iflg. folkeforsikringslovens § 6, stk. 2, fastlægges som svarende til faglærte arbejders årsindtægt ved fuld beskæftigelse, er ikke pristalsreguleret, men reguleres én gang årlig på grundlag af den af Det statistiske Departement offentliggjorte statistik over den gennemsnitlige timefortjeneste for faglærte arbejdere.

Til personer bosat på Færøerne reguleres ydelser og fradragfrie indtægtsbeløb i henhold til lov for Færøerne om folkepension og lov om ændring i lov for Færøerne om invalideforsikring (nr. 208 henholdsvis 209, begge af 11. juni 1959) i samme forhold som de beløb, der i henhold til lov om folkeforsikring gælder for landkommuner i den øvrige del af riget.

Regulering af den i henhold til lov nr. 70 af 30. marts 1959 ydede pension og hjælp til enker sker efter regler, der er affattet som folkeforsikringslovens § 85, jfr. nævnte lovs § 13.

Iflg. bekendtgørelse nr. 135 af 19. maj 1958 af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløsheds-

forsikring m. v. finder pristalsregulering af følgende ydelser til nydende medlemmer af en anerkendt arbejdsløshedskasse sted én gang årligt, nemlig 1. april på basis af det forudgående januarpristal: det maksimale dagpengebeløb, brændselshjælp, børnetillæg og den maksimale huslejhjælp. Reguleringen af dagpengenes maksimumsbeløb (§ 15, stk. 3) og af brændselshjælpen (§ 15, stk. 9) foretages i overensstemmelse med bevægelserne i detailpristallet med fradrag af bolig efter regler svarende til de iflg. folkeforsikringsloven gældende. På samme måde reguleres børnetillægget, idet der dog for denne ydelse kræves en bevægelse i pristallet bortset fra bolig på plus/minus 5 %, for at regulering - ligeledes på plus/minus 5 % af børnetillægget — kan finde sted, jfr. § 15, stk. 4. Maksimum for huslejhjælpen, der er fastlagt i to satser efter bopæl, reguleres i overensstemmelse med bevægelserne i detailpristallets boligpost. Også i dette tilfælde kræves en prisbevægelse på 5 %, for at regulering - ligeledes med 5 % - kan finde sted.

Ud over en procentvis refusion af understøttelsesudgifterne, der ydes stigende med det gennemsnitlige antal understøttelsesdage pr. nydende medlem, yder statskassen iflg. lovens § 13, stk. 3 a) hver af de anerkendte arbejdsløshedskasser et tilskud til bestridelse af understøttelsesudgifterne i det foregående finansår. Dette tilskud er fastsat i kr. pr. nydende medlem efter en skala over det gennemsnitlige antal understøttelsesdage; tilskuddet pristalsreguleres iflg. § 13, stk. 3 c) efter det almindelige detailpristal uden fradrag for bolig og reglen herom er formuleret som folkeforsikringslovens § 85. - Til forskel fra folkeforsikringsloven, der som udgangstidspunkt for reguleringen anvender januarpristallet 1956, foretages i arbejdsløshedsforsikringsloven reguleringerne med udgangspunkt i januarpristallet 1946.

Også de i lov om offentlig forsorg (bekendtgørelse af 19. november 1958) hjemlede ydelser m. v. reguleres i overensstemmelse med de foran nævnte principper. Regulering - hvormed bestemmelser findes i § 333 — finder sted to gange årligt - 1. april og 1. oktober - af de normalbidrag, der danner grundlag for forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag og for ydelse af bidrag til børn af enker og enkemænd, til forældreløse børn (§ 193, stk. 1, jfr. §§ 214, 219 og 224) samt af normalbidragene til barselsfærd og underhold før og efter fødslen (§ 236 jfr. 237). En gang årligt, 1. april, reguleres

de indtægtsgrænser, der er afgørende for udbetaling af ydelserne (§ 194, stk. 1, jfr. §§ 214, 220, 224 og 235). Det samme gælder det i lovens § 289 omtalte beløb pr. indbygger, som kommunerne kan stille til rådighed til afhjælpning af forbigående og uforudseelige trangtilfælde og den supplerende hjælp, som kommunerne i trangtilfælde kan yde til personer, der oppebærer arbejdsledshedsunderstøttelse, lovens § 293.

Kommunehjælpsgrænsen er undergivet regulering to gange årligt, idet denne grænse, jfr. forsorgslovens § 297, stk. 1, er sat til 85 % af folkepensionens grundbeløb, der reguleres iflg. folkeforsikringslovens § 85.

Udgangspunkt for forsorgslovens pristalsregulering er januarpristallet 1956.

Socialministeriet fastsætter i medfør af forsorgslovens § 65, stk. 4, hvert år takster for pleje og statstilskud til anerkendte opdragelseshjem. Taksterne fastsættes under hensyn til prisudviklingen, men en egentlig automatisk regulering efter pristal finder ikke sted. Noget tilsvarende gælder i andre tilfælde inden for lov om offentlig forsorgs område.

Andre principper end ovenfor omtalt er lagt til grund for regulering af ydelser m. v. i henhold til lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde, bekendtgørelse nr. 142 af 8. maj 1959. Følgende ydelser er undergivet regulering: begravelseshjælpen, der i § 41 er fastsat til 700 kr., samt renteerstatninger og dagpenge. Begravelseshjælpen portionsreguleres iflg. § 44 A. med 25 kr. for hver 15 points, oktoberpristallet stiger over eller falder under 441. Reguleringen har virkning fra 1. april. Renteerstatninger og dagpenge ydes på grundlag af en iflg. loven fastsat årsløn. Årslønnen for den enkelte modtager er omregnet til en grundløn, hvis niveau er fastlagt i loven. Grundlønnen danner udgangspunkt for fastsættelsen af renteerstatninger og dagpenge, og såvel grundløn som ydelser er undergivet pristalsregulering på en sådan måde, at grundbeløbene tillægges eller fradrages 3,5 % for hver 15 points, detailpristallet stiger ud over henholdsvis falder under 441. Reguleringen finder sted med virkning fra 1. april på basis af det forudgående oktoberpristal. Bestemmelserne fremgår af lovens §§ 44 og 44 A.

Iflg. ulykkesforsikringslovens § 75 yder staten til de anerkendte forsikringsselskaber et tilskud til nedsættelse af præmierne for de forsikrings-tagere, der driver et erhverv, for så vidt deres

årsindtægt ved ansættelsen til indkomstskat til staten ikke overstiger 6800 kr., 6350 kr. eller 5900 kr. efter de pågældendes bopæl. Disse indtægtsgrænser portionsreguleres med 240 kr., 225 kr. eller 210 kr., ligeledes for hver 15 points, oktoberpristallet stiger over eller falder under 441.

I henhold til lov om invaliderente m. v. til tilskadedkomne militære værnepligtige, jfr. lov-bekendtgørelse nr. 486 af 3. december 1948, som senest ændret ved lov nr. 97 af 25. marts 1959, reguleres efter tilsvarende principper som gældende efter ulykkesforsikringsloven begravelseshjælpen maksimum, dagpenge og renteerstatninger jfr. lovens § 32. Begravelseshjælpen maksimum er fastsat i § 30 til 1000 kr., der portionsreguleres med 35 kr.

Iflg. lov om forsørgelse af militære invalider og sådanne efterladte i de sønderjydske landsdele, jfr. lov-bekendtgørelse nr. 217 af 8. april 1949, pristalsreguleres følgende ydelser: invalideforsørgelse (§§ 6, 7 og 8), begravelseshjælpen maksimum (§ 14), dagpenge under hospitalsophold (§ 18) og enke- og børneforsørgelse (§§ 23 og 24). Samtlige ydelser reguleres iflg. § 31 med 5 % for hver stigning eller fald i oktoberpristallet på 15 points. Udgangspunkt for reguleringen er oktoberpristallet 1946, der androg 291 points.

Iflg. handelsministeriets bekendtgørelse af 24. januar 1958 er den i medfør af lov om krigsulykkesforsikring for søfarende (lov-bekendtgørelse nr. 91 af 18. marts 1948) i handelsministeriets bekendtgørelse nr. 117 af 27. marts 1946 omhandlede krigsulykkesforsikringsrente til søfarende eller disses enker og børn pristalsreguleret. Renten fastsættes som forskellen mellem den årlige rente, som ville kunne ydes i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre, og den årlige livrente, som ville kunne opnås i Statsanstalten for Livsforsikring ved indbetaling af den kapitalerstatning, der tidligere er ydet den pågældende i henhold til krigsulykkesforsikringslovgivningen.

2. Statstilskud.

I en række love er der fastsat bestemmelser om tilskud til private skoler og andre undervisningsinstitutioner. Tilskuddene er i vidt omfang undergivet pristalsregulering efter det lønregulerende særpristal. I det følgende vil kun blive omtalt de tilfælde, hvor pristalsreguleringen fremgår direkte af de pågældende bestemmel-

»Medmindre andet måtte være aftalt mellem parterne i et overenskomstforhold, gælder følgende bestemmelser om regulering af løningerne efter det af det statistiske departement offentliggjorte lønregulerende pristal med 1914 som udgangspunkt:

De nuværende dyrtidstillæg svarer til et pristal på 429. Disse dyrtidstillæg reguleres såvel i op- som nedadgående retning for hver fulde 6 points, det pr. 1. februar og 1. august offentliggjorte pristal stiger eller falder — i nedadgående retning dog ikke under 184. Reguleringerne finder sted henholdsvis 1. marts og 1. september. Overskydende points overgår til næste regulering.

Reguleringerne sker med 5 øre pr. time for voksne mandlige arbejdere og med 2 øre pr. time for unge arbejdere under 18 år. For voksne kvindelige arbejdere sker reguleringen i opadgående retning med 5 øre pr. time og i nedadgående retning med 3,3 øre pr. time. Denne regulering gælder ved alle udsving både over og under pristal 429, der gav anledning til sidste regulering.«

I tilfælde, hvor lønnen er fastsat som uge-

eller månedsløn, er reguleringstillæggene omregnet til at gælde for en almindelig (gennemsnitlig) arbejdsuge eller -måned. F. eks. reguleres medlemmer af H. & K. — som sædvanligvis er månedslønnede - med portioner à 10 kr. pr. måned pr. 6 points ændring i pristallet. Noget afvigelse fra hovedregelen er der imidlertid ikke tale om i tilfælde af denne art.

Afviselser fra mæglingforslagets hovedregel forekommer i et vist omfang, nemlig når parterne i overenskomstforholdet har aftalt noget andet. Der kan dels være tale om afviselser med hensyn til dyrtidsportionernes størrelse og fastsættelse og dels om afviselser med hensyn til det antal pristalspoints, der skal til for at medføre regulering med ét dyrtidstillæg. I det følgende er de forskellige typer af afviselser fra hovedreglen registreret. Samtidig har man - for at få et indtryk af disse afviselsers betydning - anført det antal arbejdere (opgjort efter Dansk Arbejdsgiverforenings beskæftigelsesstatistik ultimo september 1958), som må formodes at komme ind under de forskellige nævnte pristalsreguleringsbestemmelser.

	Voksne mænd	Voksne kvinder	Ungarbejdere	Samtlige arbejdere
Mæglingforslagets bestemmelser	197.600	50.400	10.800	258.800
Afviselser fra mæglingforslaget	31.300	8.600	300	40.200
I alt:	228.900	59.000	11.100	299.000

I tabellen er ikke medregnet medlemmer af H. & K., som er beskæftiget i virksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening. Disse funktionærer følger — i lighed med de medlemmer af H. & K., som er beskæftiget uden for Dansk Arbejdsgiverforening — mæglingforslagets almindelige bestemmelse, dog at dyrtidstillæggene er omregnet til månedlige (evt. ugentlige) beløb. H. & K.'s samlede medlemstal udgør ca. 80.000.

Pristalsreguleringsbestemmelser, der afviger fra mæglingforslagets, gælder således for i alt godt 40.000 arbejdere eller for 13,4 pct. af den totale arbejderbeskæftigelse under Arbejdsgiverforeningen. Afviselserne udgøres af følgende typer:

- Antal beskæftigede arbejdere, for hvilke bestemmelsen er gældende.
- Dyrtidstillæg i øre pr. time eller i kroner pr. uge, men med regulering pr. pristalspoint, dog for mindst 6 points (i enkelte tilfælde 3 points) Reglen vil normalt være, at regulering sker med 0,85 øre pr. time pr. point for voksne arbejdere, mandlige såvel som kvindelige, og 0,35 øre pr. time pr. point for ungarbejdere..... 3.700
 - Dyrtidstillægget omregnet til procenttillæg til akkordpriserne. Reguleringsportionen udgør en fast procentsats af akkordprisen. Regulering pr. 6 points 14.100

c) Dyrtidstillægget helt eller delvis omregnet til procenttillæg. Reguleringsportionen: Mæglingforslagets sats (5 øre pr. time), der omregnes til procenttillæg ved hver regulering. Regulering pr. 6 points.	11.400	e) Dyrtidstillægget indregnet i akkordpriserne. Reguleringsportionen: Fast procentsats, som udbetales som tillæg til akkordfortjenesten. Regulering pr. 6 points	2.800
d) Dyrtidstillægget indregnet i akkordpriserne. Reguleringsportionen: Mæglingforslagets sats (5 øre pr. time) opsamles til nyt øretillæg pr. time. Regulering pr. 6 points.	6.000	f) Dyrtidstillægget indregnet i akkordpriserne. Reguleringsportionen: Mæglingforslagets sats omregnet til en procentdel af prislisterpriserne på indregningstidspunktet	2.200
		I alt	40.200

C. Regler i overenskomster mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og organisationer under Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund.

I den mellem de af Sammenslutningen omfattede arbejdsgiverforeninger og Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund indgæede overenskomst af 29. april 1958 om landbrugsarbejde, der omfatter ialt ca. 30.000 arbejdere, fremgår følgende generelle regel for pristalsregulering, § 12: »Det dyrtidstillæg, som er indregnet i nærværende overenskomst, svarer til et pristal på 429, og satserne reguleres såvel i op- som nedadgående retning på følgende måde:

For hver fulde 6 points, pristallet stiger eller falder, tillægges eller fradrages daglønnen 40 øre, for kvinder dog kun 26 øre i nedadgående retning.

De i §§ 48 og 49 anførte månedslønninger reguleres på samme måde med 5 kr. pr. måned for hver fulde 6 points udsving.

Samtlige akkord-, vederlags- og tillægssatser reguleres med 2 % for hver fulde 6 points, pristallet stiger eller falder i intervallet over 429 og med 1,75 % i intervallet under 429.

Reguleringerne finder sted henholdsvis 1. marts og 1. september. Overskydende points overgår til næste regulering.«

De i §§ 48 og 49 omhandlede månedslønninger er minimallønninger for fast antagne medhjælpere, der modtager kost og logi som en del af lønnen. — Tidlønnen reguleres således efter tilsvarende regler, som i almindelighed er gældende for det private arbejdsmarked (jfr. foran under B.), idet dyrtidsportionerne er omregnet til dagløn, for de faste medhjælpere dog til månedsløn reduceret under hensyn til, at disse som lønandel modtager kost og logi. Akkord-, vederlags- og tillægssatser procentreguleres.

I almindelighed følger de forskellige, enkelte overenskomster inden for landbrugsområdet den

ovenfor citerede regel. Der forekommer dog enkelte afvigelser herfra; som afvigelser betragtes i det følgende ikke formuleringer, der svarer til den under afsnit B. citerede hovedregel fra forligsmandens mæglingforslag, idet sådanne afvigelser kun består i en omregning fra dag- til timelønsats.

Mejerister og ufaglærte arbejdere på landmejerier — såvel mandlige som kvindelige — reguleres med portioner på 5 øre pr. time i såvel op- som nedadgående retning. Undtaget er dog de på A/S Lundby Mejeri's virksomheder samt på Bornholmske Mejeriers Andelsøsteri i Klemensker og Kaseinfabrikken beskæftigede mejerister og arbejdsmænd, der reguleres således, »at der for hver 6 points, pristallet stiger eller falder i intervallet over 429 tillægges eller fradrages 2 % af de i overenskomsten fastsatte lønninger, mens der for hver 6 points, pristallet falder eller stiger i intervallet under 429, fradrages eller tillægges 1,75 % af de i overenskomsten fastsatte lønninger«. Tilsvarende regel gælder for arbejdere beskæftiget på de af Statens Jordlovsudvalg administrerede ejendomme tilhørende Jordfonden samt for arbejdere beskæftiget ved cikoriedyrkning.

Lønnen for gartnere og planteskolearbejdere reguleres for mændenes vedkommende med portioner à 5 øre og for kvindernes vedkommende med 4 øre, i nedadgående retning dog kun 3 øre, pr. time for hver 6 points ændring i pristallet. For elever (lærlinge) reguleres minimallønningerne med 2 øre pr. time for de ugelønnede og 4 kr. pr. måned for de månedslønnede.

Månedslønnen for handels- og kontorfunktionærer beskæftiget ved Gartnernes salgsforeninger, pakkecentraler og frugtsalgsforeninger reguleres med portioner à 10 kr. (for kvinder

dog kun 7 kr. i nedadgående retning); lærlinge og ungarbejdere i dette fag reguleres med portioner à 4 kr. i såvel op- som nedadgående retning.

D. Regler for medlemmer af fagforbund tilsluttet Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund.

Landsorganisationen omfatter i alt godt 700.000 medlemmer. Blandt de medlemmer, der beskæftiges i virksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening, følger pristalsreguleringen for ca. 260.000 arbejdere og for samtlige medlemmer af H. & K. de almindelige regler, der er indeholdt i forligsmandens forslag af 15. marts 1958, mens reguleringen for ca. 40.000 arbejdere sker efter andre principper, jfr. foran under B.

For ca. 30.000 medlemmer, der omfattes af overenskomsten mellem Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund og Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, sker pristalsreguleringen efter regler, som angivet under C.

Halvdelen af Landsorganisationens medlemmer er beskæftiget enten i virksomheder uden for Dansk Arbejdsgiverforening og Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger eller i stat og kommuner. For denne gruppe sker dyrtidsregulering hovedsageligt efter reglerne i forligsinstitutionens mæglingsforslag eller — for de stats- og kommunaltansatte — efter andre regler, som er almindeligt gældende i stat og kommuner. Undtagelser herfra, som omfatter i alt ca. 23.000 medlemmer, er specificeret i nedenstående oversigt:

Regler, der afviger fra mæglingsforslagets hovedregel i overenskomster mellem Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund og arbejdsgivere uden for Dansk Arbejdsgiverforening og Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger.

(Omfatter ialt ca. 23000 medlemmer af L.O.).

Forbund	Arbejdsgiver	Antal arbejdere	Afvigelse
Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund	3 mejerier	ca. 20	2 % stigning pr. 6 points.
Bogbinderi- og Kartonnagearbejdernes Forbund i Danmark	Danmarks Nationalbank	5	Aflønnes efter bankfunktionærernes landsoverenskomst (se note 5 d side 35).
Faglært Køkkenpersonales Forbund	Centralforeningen for Hotelvært- og Restauratørforeninger i Danmark	ca. 2.250	Der reguleres hvert kvartal med 3 % af grundlønnen for hver 6 points stigning. Grundlønnen er anciennitetsbestemt og er forskellig efter arbejdets art (kokke, smørrebrødsjomfruer, osv.).
Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund	Andels- og Privatslagteriernes arbejdsgiverforeninger	ca. 750	Der reguleres efter de sædvanlige regler, men på basis af april og oktober pristallet.
Hotel- og Restaurationspersonalets Forbund i Danmark	Københavnske restauranter	8-900	Der reguleres hvert kvartal med 3 % af grundlønnen for hver 6 points stigning. Grundlønnen er anciennitetsbestemt og er forskellig efter arbejdets art (buffister, stuepiger, osv.).
Dansk Kedel- og Maskinpasser Forbund	Andels- og Privatslagteriernes arbejdsgiverforeninger	ca. 120	Der reguleres efter de sædvanlige regler, men på basis af april og oktober pristallet.
Dansk Mejeristforbund	3 mejerier	ca. 40	Der reguleres med 2 % for hver 6 points.
Dansk Mølleriarbejder Forbund	Arbejdernes Fællesbageri Glostrup og Omegns Fællesbageri	25-30	Der reguleres med 0,85 øre pr. point ved mindst 6 points stigning, men reguleringen sker for samtlige antal points.

Privatbanefunktionærernes Forbund	Privatbanerne	750	Der reguleres efter reglerne i tjenestemandsløven.
Dansk Slagteriarbejder Forbund	Engroshandlere i kødbyen	ca. 70	Akkordtariffen reguleres med 4,5 % for hver 18 points stigning.
Dansk Slagteriarbejder Forbund	Andels- og Privat-slagteriernes arbejdsgiverforeninger	ca. 8.000	Der reguleres efter de sædvanlige regler, men på basis af april- og oktoberpristallet.
Tjenerforbundet	Centralforeningen af Hotelvært- og Restauratørforeninger i Danmark	ca. 6.000	Der reguleres med 5 % tillæg til den garanterede omsætning for hver 7,75 points stigning.
Dansk Typograf Forbund	Arbejdsgivere i Provinsen	3.900	Der reguleres med 2,5 øre for hver 3 points stigning.
Dansk Hospitalsforbund	Statens sindssygehospitaler	ca. 100	Regulering sker efter reglerne i tjenestemandsløven.

E. Regler i vedtægter og overenskomster m. v. for organisationer tilsluttet Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer samt Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger.

(Samlet medlemstal 1. april 1959 ca. 150.000).

Arbejdsgiver	Lønmodtagerorganisation (lønmodtagergruppe)	Ydelsens art	Reguleringsform (se noter side 34-35)	
København, Frederiksberg og Gentofte kommune samt Københavns omegnskommuner	Diverse tjenestemand-organisationer m. v. (kommunale tjenestemænd)	Løn	1	
		Pension	1	
		Bestillingstillæg	2	
		Personligt tillæg	2	
Kommuner tilsluttet Købstadsforeningen, De samvirkende Sognerådsforeninger og »Bymæssige kommuner«	Diverse organisationer (kommunale tjenestemænd)	Løn	1	
		Pension	1	
Sygehusforeningen i Danmark	Sygehusinspektørforeningen	Løn	1	
		Pension	1	
	Dansk Sygeplejeråd (sygeplejersker)	Løn	1	
		Pension	(1)	
		Visse fradrag	5 a	
	Økonomaforeningen	Løn	1	
		Pension	(1)	
		Visse fradrag	5a	
	Oldfrueforeningen	Løn	1	
		Pension	1	
		Visse fradrag	(1)	
	Landssammenslutningen af hospitalslaboranter	Løn	5 a	3
Foreningen af danske Fysioterapeuter	Løn		1	
Foreningen af danske Beskæftigelsesterapeuter	Løn		1	
Telefonselskaberne	Diverse organisationer (tjenestemænd)	Løn	1	
		Pension	1	
NESA	Diverse organisationer (tjenestemænd og funktionærer)	Løn	1	
		Pension	1	

Arbejdsgiver	Lønmodtagerorganisation (lønmodtagergruppe)	Ydelsens art	Reguleringsform (se noter side 34-35)
Privatbaner	Diverse organisationer (tjenestemænd)	Løn	1
		Pension	1
Statsradiofonien	Statsradiofoniens Personale- forening	Løn	1
		Pension	1
Private skoler	Diverse organisationer (lærere)	Løn	1
		Pension	1
Private forebyggende børne- institutioner og anerkendte opdragelseshjem	Diverse organisationer (funktionærer)	Løn	1
		Pension	1
Centralforeningen af Hjemme- sygeplejevirksomheder i Danmark	Dansk Sygeplejeråd (hjemmesygeplejersker)	Løn	1
Diverse institutioner	Dansk Sygeplejeråd (timelønnede sygeplejersker)	Løn	5b
Diverse rederier	Danmarks Skibsførerforening	Løn	5c
	Dansk Styrmandsforening	Løn	5c
	Maskinmestrenes Forening	Løn	5c
	Radiotelegrafistforeningen	Løn	5c
Banker	Danske Bankfunktionærers Landsforening	Løn	5d
Forsikringssselskaber	Danske Forsikringsfunktionærers Landsforening	Løn	5e
Sparekasser	Foreningen af danske Sparekassefunktionærer	Løn	5f
Tobaksindustrien	Tobaksindustriens Funktionærforeninger	Løn	5j
		Pension	5j
Diverse private firmaer	Sammenslutningen af Firmafunktionærforeninger	Løn	1,4, 5j
Entreprenører under Entreprenør- foreningen	Dansk Formands Forening	Løn	4, 5k
Diverse arbejdsgivere i Textil- industrien	Dansk Textilindustri Mesterforening	Løn	5j,k
Diverse arbejdsgivere	Foreningen af Arbejdsledere i Danmark	Løn	5g,k
Diverse arbejdsgivere i Jern- industrien	Foreningen af Værkstedsfunktio- nærer i Jernindustrien i Danmark	Løn	5j,k
Foreningen af Arbejdsgivere, der beskæftiger medlemmer af Maskinmestrenes Forening	Maskinmestrenes Forening	Løn	5h, k
Diverse arbejdsgivere	Teknisk Landsforbund (teknikere)	Løn	5j,k
Diverse arbejdsgivere i Beklædningsindustrien	Tilskærerforeningen af 1888	Løn	5j,k

Noter til oversigten:

Reguleringsform :

1. Tjenestemandsløvens dyrtidsregulering, jfr. tjenestemandsløvens § 87.
2. Tjenestemandsløvens honorarregulering, jfr. tjenestemandsløvens § 90.
3. Dyrtidsregulering som statens civilingeniøroverenskomst, jfr. side 23.

4. Det private arbejdsmarkeds almindelige dyrtidsregulering (mæglingforslaget), jfr. side 30.
5. Andre former for dyrtidsregulering:
 - a. Regulering med 1,2 % pr. 6 points ændring i det lønregulerende særpriстал.
 - b. (timelønnede sygeplejersker). Timelønnen forhøjes eller nedsættes med 6 øre for hver 6 points, det lønregulerende priстал stiger eller falder i forhold til priстал 430.
 - c. (søfarten). Grundhyre + anciennitetstillæg reguleres således: priстал 291 berettiger til et dyrtidstillæg på 20,2 %, dog minimum 120 kr. pr. måned. Minimumsbeløbet reguleres i såvel op- som nedadgående retning med 10 kr. pr. måned for hver fulde 6 points ændring i priсталlet, og dyrtidstillægget for de øvrige satser reguleres forholdsvis tilsvarende, jfr. herom foran side 24.
 - d. (bankfunktionærer). Lønningerne reguleres hvert år pr. 1. januar efter oktoberpriсталlet (1935=100). Til oktoberpriсталlet 1956: 246 svarer et dyrtidstillæg for året 1957 på 144 %, og dette reguleres årlig med 1 % for hver forandring på 1 points i priсталlet. For året 1959 (priстал oktober 1958: 255) ydes dyrtidstillæg med 153 %.
 - e. (forsikringsfunktionærer). Dyrtidstillæg udgør pr. 1. januar 1955 30 %. For hver 6 points, detailpriсталlet (juli 1914=100) stiger udover, respektive falder under julipriсталlet 1954: 379 points, forhøjes eller nedsættes dyrtidstillægget med 2,06 % af grundlønnen. Reguleringen finder sted henholdsvis 1. april og 1. oktober på grundlag af priсталlet for henholdsvis januar og juli. Fra 1. april 1959 (priстал januar 1959: 442) ydes dyrtidstillægget med 50,60 %.
 - f. (sparekassefunktionærer). Dyrtidsregulering finder sted for hver 6 points, priсталlet stiger over 430 eller falder under 435. Størrelsen af én reguleringsportion er fastsat for en lønskala med 900 kr.'s intervaller, således at hver enkelt portion udgør 1,39 % af det pågældende lønintervalls midtpunkt. Regulering foretages på grundlag af januar- og julipriсталlet med virkning fra 1. april henholdsvis 1. oktober.
 - g. (arbejdsledere i Arbejdslederforeningen). Regulering finder sted i de enkelte firmaer ved aftale eller forhandling. Såfremt organisationen indblandes, følges som hovedregel følgende bestemmelse: 6 points i 1914-priсталlet modsvarer af 1½ % af den aktuelle bruttoløn.
 - h. (maskinmestre under Arbejdsgiverforeningen). Til priстал 429 (juli 1914=100) svarer et dyrtidstillæg på 83,3 %. 6 points stigning giver 10 kr. mdl. på minimumslønnen. Øvrige lønninger reguleres %-vis i forhold hertil. Regulering finder sted 1. marts (januarpriсталlet) og 1. september (julipriсталlet). Fra 1. marts 1959 (priстал januar 1959: 442) ydes dyrtidstillægget med 86,4 %.
 - j. Ingen generel ordning; der forhandles ved ændringer i priсталlet.
 - k. Mellem Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger (omfattende Dansk Formandsforening, Dansk

Textilindustris Mesterforening, De samvirkende danske Skovfogedforeninger, Foreningen af Arbejdsledere i Danmark, Foreningen af Værkstedsfunktionærer i Jernindustrien i Danmark, Maskinmestrenes Forening, Teknisk Landsforbund og Tilskærerforeningen af 1888) og Dansk Arbejdsgiverforening er i november 1956 i almindelige bestemmelser angående samarbejdet mellem de to organisationer med tilsluttede organisationer og enkelte medlemmer angående løn bestemt følgende:

»Parterne er enige om som en almindelig regel at fastslå, at lønnen for arbejdsledere og tekniske funktionærer skal fastsættes således i forhold til de øvrige ansattes ved virksomheden, at den giver udtryk for kvalifikationer, uddannelse, anciennitet og ansvar.

Under henvisning til ovenstående bør regulering af konjunktur- og dyrtidstillæg ske på en sådan måde, at funktionærens indtægt i relation til de øvrige ansattes ikke forringes.

Hvis en del af funktionærens løn normalt udbetales som tantieme, kan denne lønningsmåde ikke bortfalde uden forudgående forhandling.«

I tilfælde, hvor henvisningen i kolonnen for reguleringsform er anført i parentes, findes ingen generelle regler, men den anførte form er den hyppigst forekommende.

I det foregående er foretaget en gennemgang af de forskellige principper for regulering efter priстал. Gennemgangen vedrører for de offentlige myndigheder kun regler, som gælder inden for statens område, mens en tilsvarende beskrivelse ikke er forsøgt for kommunernes og de koncessionerede selskabers vedkommende, bortset fra de i afsnit E nævnte. For så vidt angår priсталreguleringen af lønninger til beskæftigede inden for disse områder, foregår denne i alt væsentlig i overensstemmelse med de principper, der i almindelighed gælder for statens tjenestemænd og arbejdere. Udvalget har af denne grund ikke indhentet særskilte oplysninger fra kommunerne, amtskommunerne, de koncessionerede selskaber eller andre institutioner med offentligt præg uden for den egentlige statsvirksomhed.

Til slut skal det nævnes, at udvalget ikke har forsøgt at indhente oplysninger om priсталregulering iflg. private kontrakter uden for lønforhold. Priсталregulering af ydelser i henhold til sådanne finder imidlertid sted på mangfoldige områder; blandt de hyppigst forekommende kan nævnes regulering af forpagtningskontrakter og lejekontrakter.

BILAG II

Bilag til den af Kjeld Bjerke, Helge Larsen og C. Ulrich Mortensen afgivne udtalelse.

1. De tekniske muligheder for beregning af netto-prisindeks.

De sædvanligt beregnede prisindeks er »bruttoprisindeks« i den forstand, at de afgifter, som varerne måtte være belagt med, indgår i de priser, som danner grundlag for indeksene. Ønsker man at beregne et »nettoprisindeks«, må der således først beregnes »nettopriser«. Dette indebærer, at man for hver enkelt af de varer eller repræsentantvarer, som indgår i indekset, fradrager det beløb af bruttoprisen, der som afgift tilfalder det offentlige.

Opgaven består ikke i at konstatere, hvorledes priserne på de beskattede varer ville have været, såfremt der ikke havde været skat på disse varer. Det skal alene konstateres, hvilket beløb staten faktisk får, når varen afsættes, og dette beløb skal fradrages i detailprisen. For så vidt beskatningen har givet anledning til en højere avance, vil avancestigningen følgelig indgå i »nettoprisen« som enhver anden stigning i omkostningerne ved at bringe varen frem til forbruger.

Når man skal belyse, i hvilket omfang det i praksis er gørligt at beregne nettopriser, kan det være hensigtsmæssigt at opdele afgifterne i følgende grupper:

- I. Afgifter, der beregnes pr. enhed af varen.
- II. Afgifter, der beregnes som en procentdel af detailprisen.
- III. Afgifter, der beregnes som en procentdel af engrosprisen.
- IV. Finanstold.
- V. Beskyttelsestold.
- VI. Afgifter vedrørende motortransport.

ad I: Afgifter, der beregnes pr. enhed af varen (pr. stk., kg, liter o. s. v.J.

For tiden forekommer følgende afgifter af denne art:

1. Afgift af spiritus.
2. » » vin.
3. » » frugtvin.
4. » » øl.
5. » » mineralvand.
6. » » papir.
7. » » spillekort.
8. » » kaffesurrogater.
9. » » tændstikker.
10. » » konsumis.
11. » » glødelamper.
12. » » elektriske sikringer.
13. » » cigar- og cigarettændere.
14. » » benzin (jfr. gruppe VI).

Nettoprisen kan umiddelbart beregnes for alle de nævnte varer, - for så vidt angår afgiften af papir dog ikke i tilfælde, hvor papir anvendes til indpakning af varer; det vil være klart, at dette er af overordentlig ringe betydning.

ad II: Afgifter, der beregnes som en procentdel af detailprisen.

Af sådanne afgifter findes for tiden følgende:

1. Afgift af stærke drikke i restaurationer o. l.
2. » » forlystelser.
3. » » cigaretter.
4. » » røgtobak.
5. » » skrå og snus.
6. » » parfumer og kosmetik m. v.
7. Omsætningsafgift af motorkøretøjer (jfr. gruppe VI).
8. Afgift af grammofonplader.

Der kan på disse områder ikke fremkomme vanskeligheder med hensyn til beregning af nettopriser.

ad III: Afgifter, der beregnes som en procentdel af engrosprisen.

Det drejer sig for tiden om følgende afgifter:

1. Afgift af cigarer og cigarillos (for en væsentlig del af omsætningen er det dog en styk-afgift).
2. Afgift af chokolade- og sukkervarer (kombineret med en afgift pr. kg).
3. Afgift af engrosomsætningen af spiritus.
4. Afgifter i henhold til lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, - bl. a. manufakturvarer og beklædningsgenstande, metervarer af plastic, paraplyer og parasoller, læder- og skindvarer, guld- og sølvvarer, bijouterivarer, ure, kæder og remme til ure, legetøj, radio- og fjernsynsmotagere, grammofooner m. v.

For så vidt angår disse varer kan nettoprisen beregnes på grundlag af de gældende bestemmelser om, hvorledes afgiften skal fastsættes, når afgiftsberigtigelsen skal ske på grundlag af detailprisen (d. v. s. hvor en engrospris ikke foreligger). Det er denne fremgangsmåde, der er fulgt hidtil ved beregning af særpristallet, i hvilket en del af de her nævnte afgifter som bekendt er fradraget.

Der er således ingen vanskeligheder af praktisk betydning forbundet med beregning af nettopriserne for de varer eller repræsentantvarer, der for tiden falder ind under denne kategori. Den gældende lov af 14. marts 1955 indeholder en meget vid hjemmel til afgiftsfrigørelse for varer, der indgår som bestanddel af skattefrie varer. Skulle der imidlertid i indeksgrundlaget forekomme varer, hvori beskattet materiale indgår, vil det dog være muligt at gennemføre en beregning af nettoprisen, hvis der tilvejebringes lovhjemmel til fremskaffelse af de — i øvrigt få — oplysninger, som er nødvendige.

ad IV: Finanstold.

Finanstolden kan umiddelbart beregnes for følgende varer, for hvilke tolden beregnes pr. enhed:

Kaffe	(pr. kg)
The	(pr. kg)
Spiritus	(pr. liter)
Vin	(pr. liter)
Råtabak	(pr. kg)
Sydfrugter	(pr. kg)
Tørrede frugter	(pr. kg)

Det er almindeligt at anvende udtrykket *finansstold* om toldafgifter på de vareområder, hvor hele forbruget i landet dækkes ved import fra udlandet. Typiske eksempler herpå er for Danmarks vedkommende tolden på kaffe, the og druevin. Det kan imidlertid meget vel tænkes, at en toldafgift, der opkræves ved indførsel af en vare, som kun produceres i udlandet, ikke med sikkerhed kan betegnes som finansstold. Selv om der f. eks. ikke produceres natursilke i et land, kan en told på natursilkegarn meget vel tænkes indført som en konsekvens af, at der i vedkommende land er produktion af kunstsilke og told på import af kunstsilke, og det vil i sådanne tilfælde være diskutabelt, om toldsatsen på natursilke i sin helhed er en beskyttelsestold eller tildels en finansstold. Sådanne spørgsmål kan opstå på områder, hvor flere varer kan tilfredsstille samme generelle behov, og ikke alle disse varer produceres her i landet.

Ved beregningen af et prisindeks, hvori skatter ikke indgår, skal man principielt fradrage finansstolden, men i praksis bliver det dog ikke aktuelt for samtlige varer. Når man baserer prisindekset alene på priser for de varer, der indgår i det almindelige forbrug, og betragter forbrugsmønstret i lønmodtagerbefolkningen som typisk i denne henseende, er det klart, at prisbevægelsen for f. eks. kostbare persiske tæpper, ægte kaviar og andre varer, som kun sælges til en så snæver kreds, at de må siges ikke at høre til det almindelige forbrug, slet ikke indgår i indeksgrundlaget. For sådanne varer bliver der derfor ikke tale om fradrag for den eventuelle finansstold på varerne.

Hvis man i indeksgrundlaget fradrager tolden i priserne for de ovenfor anførte varer (kaffe, the, spiritus, vin, råtabak og frugter), har man formentlig dermed taget hensyn til langt den overvejende del af den told, der utvivlsomt kan karakteriseres som finansstold for så vidt angår det indeksgrundlag, man anvender.

ad V: Beskyttelsestold.

Medens formålet med finansstold er det samme som formålet med omsætningsafgifter m. v.: at skaffe staten indtægter, har beskyttelsestolden et helt andet formål, således som navnet siger. Det konkrete formål er over priserne at yde støtte til de pågældende industrier. Det samme formål kan principielt opfyldes gennem restriktioner for import af de pågældende varer. Tolden tilkendegiver sig særlig klart som en handelspolitisk foranstaltning af lignende art som

restriktioner vedrørende importen, når der i forbindelse med toldunioner o. lign. kun opkræves told af importen fra visse lande, medens importen af de samme varer fra andre lande er toldfri. Beskyttelsestolden adskiller sig fra restriktionerne derved, at den alene tilsigter at virke via priserne på varer fra udlandet eller fra visse lande.

For så vidt beskyttelsen af den indenlandske produktion gennemføres ved hjælp af importbegrænsninger, og følgen heraf bliver højere priser i indlandet for den pågældende art varer, vil en sådan prisstigning ganske naturligt indgå i et prisindeks, der skal belyse ændringerne i pengenes værdi, og der kan ikke blive spørgsmål om noget fradrag i detailprisen ved indeksberegningen.

Gennemføres beskyttelsen ved indførelse af en told på importen, og priserne for de her i landet producerede varer forhøjes i anledning af tolden, skal denne prisstigning også indgå i prisindekset.

Såfremt der efter indførelsen af beskyttelsestolden måtte finde import sted af den pågældende art varer, bliver der derimod spørgsmål om, hvorvidt man - uanset at beskyttelsestolden ikke tilsigter at *give* staten indtægter — skal fradrage det toldbeløb, der betales ved import i detailprisen for den importerede vare her i landet. Der er ikke grund til at komme nærmere ind på dette spørgsmål, idet man ikke anser det for muligt i en løbende pristalsberegning at foretage fradrag for beskyttelsestold i priserne for importerede varer.

ad VI: Afgifter vedrørende motortransport.

Der er her tale om tre afgifter:

Omsætningsafgift: en procentdel af detailprisen.

Benzinafgift: et beløb pr. liter.

Vægtafgift: et beløb pr. køretøj pr. år.

Omsætningsafgift opkræves kun af personkøretøjer. Der er tale om en forbrugsafgift af sædvanlig art. Afgiften kan umiddelbart beregnes og fradrages i priserne på de køretøjer, der måtte indgå som repræsentantvarer i indekset.

Med hensyn til *benzin- og vægtafgift* gælder det ligeledes, at de afgifter, der vedrører private personkøretøjer (det drejer sig antagelig om mere end halvdelen af det samlede provenu), uden vanskelighed kan beregnes.

Det er derimod ikke muligt at beregne det benzin- og vægtafgiftsbeløb, der via transporterne måtte indgå i varepriserne i almindelighed.

Det må dog her bemærkes, at en del af afgifterne vedrører transport af varer, som ikke forbruges her i landet, men eksporteres, - og her opstår altså ikke spørgsmål om fradrag. Tilbage bliver således alene de afgifter, der vedrører transport af varer til indenlandsk forbrug.

Endvidere er det ikke muligt at beregne, med hvilket beløb motorafgifterne måtte indgå i priserne på benyttelse af hyrevogne og rutebiler.

Det er imidlertid et spørgsmål, i hvilket omfang afgifterne vedrørende benyttelsen af motorkøretøjer principielt skal fradrages i detailpriserne ved beregningen af et nettoprisindeks.

De almindelige forbrugsskatter skal jo fradrages i varepriserne, fordi det skattebeløb, som forbrugeren betaler ved køb af tobak, øl m. m., ikke er betaling for en ydelse fra det offentlige til ham, men skal betales uden hensyn til, i hvilket omfang den pågældende gør brug af de offentlige institutioner m. v., et forhold der i almindelighed opfattes som karakteristisk for skatter.

Derimod skal man ikke ved beregningen af nettoprisindeks fradrage f. eks. de vareafgifter, der betales til havnene, samt forskellige afgifter (eller gebyrer) til andre offentlige institutioner; disse afgifter adskiller sig fra skatter derved, at de kun betales, når man benytter de pågældende offentlige institutioner.

Det gøres ofte gældende, at også de afgifter, der betales i forbindelse med transporten med motorkøretøjer (benzinafgiften kombineret med vægtafgiften), adskiller sig fra de almindelige forbrugsskatter, og der tænkes i så henseende på, at det beløb, som svares i afgifter ved kørsel med et motorkøretøj i løbet af en given periode, i høj grad varierer i størrelse efter den brug, der er gjort af de pågældende offentlige ydelser: gader og veje.

For så vidt og i det omfang afgifterne i forbindelse med transporten med motorkøretøjer kan betragtes som en betaling for benyttelsen m. v. af veje og gader, skal der ikke ske fradrag i grundlaget for et nettoprisindeks.

Til orientering skal det oplyses, at statens og kommunernes udgifter til vejarbejder androg 375 mill. kr. i 1956/57 og 356 mill. kr. i 1957/58. Provenuet af vægt- og benzinafgifter udgjorde i de to finansår henholdsvis 529 mill. kr. og 521 mill. kr.

Efter det således foreliggende anser man det for muligt og forsvarligt at beregne et nettoprisindeks, idet de skatter, som principielt utvivlsomt bør fradrages, men af tekniske grun-

de ikke kan fradrages på forsvarlig måde, kun kan antages at udgøre en ringe del af samtlige skatter i indeksgrundlaget.

Det må herved erindres, at opgaven ikke består i at »rense« detailprisen på alle arter af varer, der omsættes her i landet, for eventuelle indirekte skatter. Det er alene detailpriser for va-

rer m. m. i det almindelige forbrug (lønmodtagerbefolknings-forbrug), der er grundlaget for beregningen af det lønregulerende indeks. Det lader sig derfor heller ikke gøre med udgangspunkt i de samlede indtægter af skatterne at angive, hvor stort et beløb af skatternes samlede beløb indekset kan renses for.

2. Uddrag af Folketingets Forhandlinger 1947-48 Sp. 4477-4512.

Finansministeren (H. C. Hansen) :

»Udvalget blev nedsat saaledes, at man til Formand udpegede Departementschefen i Statistisk Departement, der har Ansvaret for Pristallet Udregning, og man har valgt denne Fremgangsmaade for netop meget stærkt at understrege, at der ikke er Tale om at anbringe over eller ved Siden af Departementet en eller anden ansvarlig Instans, men at Ansvaret i enhver Henseende, videnskabeligt som i øvrige Henseender, fortsat ubetinget ligger hos Statistisk Departement.«

»Jeg skal henholde mig til disse Oplysninger, hvoraf det fremgaar, at der ikke er Tale om at anbringe nogen Instans over Statistisk Departement.«

»Jeg anser det for rigtigt, at et saadant Nævn er blevet nedsat, og jeg kan ikke se, at der i nogen Henseende ved Nævnets Nedsættelse er gjort noget Indhug i den selvfølgelig Selvstændighed, som Statistisk Departement videnskabeligt maa have i dette Anliggende.«

Weikop:

»Jeg vil gerne meget stærkt understrege det,

Ministeren har sagt, at dette Pristalsnævn er af raadgivende Art, og at Departementet har det fulde Ansvar, at Departementet altsaa med andre Ord ikke uden videre skal følge den Indstilling, der kommer fra Pristalsnævnet, men dets Virksomhed er, som den højtærede Minister har sagt, af raadgivende Natur.«

Finansministeren (H. C. Hansen) :

»Det ærede Medlem vil utvivlsomt være enig med mig i, at ingen Regering har blandet sig i Pristallets Udregning eller Basis.«

»Jeg tror, det ærede Medlem Hr. Knud Kristensen er enig med mig i, at Statistisk Departement paa Grundlag af de almindelige Bestemmelser, som findes bl. a. i Tjenestemandsløvens § 91, har sin frie og fulde Selvstændighed til Udregningen af det Pristal, der er Tale om.«

»Jeg vil gerne gentage, . . . at Nævnet er raadgivende, og det fulde Ansvar ligger hos Statistisk Departement, og den fulde videnskabelige Frihed er fortsat til Stede hos Statistisk Departement ved dets Udregning af Pristallet.«

INDHOLDSFORTEGNELSE

Afsnit I: Udvalgets kommissorium og sammensætning	side 3
Afsnit II: Beregningen af detailpristallet og det lønregulerende pristal. . . .	side 5
Afsnit III: Udvalgets indstillinger.....	side 11
Bilag I: Forskellige regler om pristalsregulering.....	side 20
Bilag II: 1. De tekniske muligheder for beregning af netto-prisindeks. . . .	side 36
2. Uddrag af Folketingets Forhandlinger 1947-48.....	side 39